

LELKIPÁSZTOR

1942. MÁRCIUS HÓ
XVIII. évfolyam 4. szám

TARTALOM:

CSEENDBEN ISTEN ELŐTT:

A dolog könnyebbik vége. Szabó József.

A DOLGOZÓSZOBÁBAN:

Az. ú. n. dialektikai teológia. Scholz László.

Egyházi esztendő a szószéken. Veöreös Imre.

ÖSSZEKULCSOLT KÉZZEL:

Imádságok a finn agendából. Joób Olivér.

Imádkozzunk együtt. Büki Jenő.

SZÓSZÉKEN:

Reminiscere. Oculi. Laetare. Judica. Németh Károly.

Akít szeret az Úr. Wolf Lajos.

KATEDRÁN:

A középiskolai diákszövetségekről. Ittész Mihály.

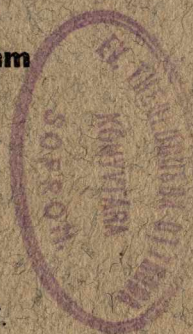
MAGUNK KÖZÖTT:

E világon — nem e világból való. D. Kapi Béla.

KULTÚRSZEMLE:

Dezséry László és Mórocz Sándor.

KÖNYVTÁRBAN.

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LELKÉSZI SZAKFOLYÓIRAT

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

D. KAPI BÉLA

elnöksége alatt

JÁROSI ANDOR

KEMÉNY LAJOS

KARDOS GYULA

MOLITORISZ JÁNOS

Felolós szerkesztő és kiadó:

TÚRÓCZY ZOLTÁN

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP ELEJÉN

Előfizetési ára egy évre 10 pengő. Lévitáknak és segédlelkészeknek 5 pengő, vallástanító lelkészeknek 6 pengő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nyíregyháza, Luther-tér 14. szám.

Postacsekkszám: 11.576.

Csendben Isten előtt.

Papi bünök.

4. A dolog könnyebbik vége.

Jónás 1, 1—3.

„Lőn az Úrnak szava Jónáshoz . . .“ A próféta parancsot kap. Ura mozgósítani akarja. Nagy dologról van szó. Megdőljön-e Ninive, vagy éljen? Egész nép életsorsának kell eldőlnie. Ebben lesz eszköz Amittai fia.

Jónás azonban elfut. Gyakori papi bűn: *fogjuk meg a dolog könnyebbik végét!*

A munkától fut el, bűne tehát lustaság! „*Kelj fel . . .*“ De mikor olyan jó heverni, Ninive meg bizony messze van. A szórvány is messze van, filiám is messze van, sőt néha a — bibliám is messze van. Nem jutok hozzá. Mért éppen *ellenünk* leggyakoribb a semmittevés vádja? A világ azt látja, hogy igen könnyen vagyunk. Vajjon rosszul látja? Hol vannak az idő előtt megrokkant papok? Nem az öreg papok, hanem a lusta papok itélete ez!

Jónás a *szolgálattól* fut el, bűne tehát *hütlenség!* Nem könnyű ez a szolgálat. Ninive „nagy város“. Gonoszsága égig ér. Ennek az istentelen tömegnek kiáltson „*ellene*“ szál-egyedmagában?! Hát lehet ilyet józanon kívánni? Különben is: közelebb is talál munkát, tulajdon népe között, mért menjen idegen, pogány Ninivébe? — De jó is volna mindig kellemes gyülekezetben csupa kedves hívet szolgálni! Ám Isten sokszor éppen messze Ninivébe nehéz helyek pogány istentelenjei közé küld. S aki elfut, — ma is hűtelen!

Jónás „*az Úr színé*“-től fut el, bűne tehát *lázaság!* Futásának igazi okát a 4. fejezet 1. versében vallja meg: „*. . . azért siettem, hogy Tarsisba futnék, mert tudtam, hogy te irgalmas és kegyelmes Isten vagy, nagy türelmű és nagy irgalmasságú és a gonosz miatt is bánkódó.*“ Jónásnak rosszul esik, hogy Isten végül mégis könyörül a gonosz Ninivén. Nem járja, hogy Isten egészen más, mint amilyennek ő gondolta. *Ilyen* Istent nem szolgál tovább! Bizony nekem is elégszer rosszul esett már, hogy Isten nem olyan, mint gondoltam, se hozzám igazodni nem hajlandó. De lázadni nincs jogom!

Isten mégis erősebb volt. Megfogta a lázadót. Ninivébe azért is el kell mennie. Közben ugyan sokan elkárhozhattak ott mulasztása miatt, de Isten csak odaparancsolta. Tengeren, viharon, megaláztatáson, — cethalgyomron keresztül.

Balga Jónás! Ezt a szörnyű vargabetűt megtakaríthatta volna!

Akit illet, vegye magára!
De ki az, akit nem illet?!!!

Szabó József
győri lelkész.

A dolgozó szobában.

Az ú. n. dialektikai teológia.

Mondanivalóimat három részre tagolom. Ezek így következnek: 1. Történeti áttekintés. 2. A dialektikai teológia problémái. 3. Gyakorlati értékelés.

1. *Először tehát a hosszmetset, a történeti összefüggés.*

Jól mondja Karner Károly: az a változás, mely a háború utáni teológiában végbe ment, több mint a nemzedékek kérdése; olyan gyökeres törés állott be, amilyen csak nagy korfordulók alkalmával szokott bekövetkezni. (A háború előtti és a jelenlegi teológia főbb irányai, Lelkipásztor 1940. dec. hó.) Igen, két teljes évszázad teológiája ért véget a háborúval. A 18. és 19. század töméntelen teológiai irányzatai voltaképen mind egy világot jelentenek s ezt a világot rendítette meg a háború utáni teológiai gondolkodás főirányzata: az *ú. n. dialektikai teológia*.

Összefoglalóan ennek az elmúlt két évszázados korszaknak a teológiáját *modern tudományos teológiának nevezhetjük*. Függelékeképpen alakult a modern tudományosságnak. Mi jellemzi ezt az általános modern tudományosságot? Jellemzi elsősorban a felvilágosodás kritikai liberalizmusa, a racionális gondolkodás, a természettudományok előretörése, az empirizmus, ezzel a történetinek, a természetinek, a megfogható emberinek a középpontba állítása; fundámentuma az erős, önhatalmú ember, értéke a humánus, eszménye és reménysége az evolúció. — Nos, ennek a modern tudományosságnak megfelelője a modern tudományos teológia. Tekintsünk el a részletes kifejtésétől. Elégedjünk meg azzal, hogy egynéhány szóban megfesszük *három nagy fázisát*.

Az elsőnek legkiválóbb képviselője, egyben a modern teológia atyja *Schleiermacher*. Nem mer a Szentírásból és az isteni kinyilatkoztatásból kiindulni, hiszen azt a felvilágosodás kritikája ítélet alá vonta. Ehelyett kiindul általában a vallás fogalmából, a feltétlen függés érzetéből. Isten nekünk ebben az érzelemben adva van. A vallás így pszichikai valóság, mely tárgya lehet a teológiának. A keresztyén vallás egyik megvalósulási formája általában a vallásnak. A keresztyén teológia tárgya tehát a keresztyén hittudat. Az igehirdetése nem más, mint az igehirdető lelkének, hitének kivetítése, önközlése. Teljesen szubjektív ez a teológia.

A második fázis reprezentánsa *Ritschl*. Ő még tovább megy az emberi-nek, a humánusnak a megdicsőítésében. A vallás az ember erkölcsi magatartása, az emberi szellem erkölcsi megnyilatkozása. Jézus tanításából is elsősorban az erkölcsi mozzanatokat emeli ki. A történeti Jézus érdekli és az az Isten országa, melyet hirdetett. De ez az Isten országa is csak szellemi-erkölcsi

közösségnek a vonásait hordozza magán Ritschl teológiájában. Isten országa pusztán erkölcsi életrendet jelent. Ennek az irány-
nak folytatója *Harnack Adolf*, ki Jézust és Jézus tanítását már
annyira el tudja választani egymástól, hogy szerinte csak Jézus
tanítása tartozik bele az evangéliumba, Jézus maga már nem.
A keresztyénség lényege Jézusnak az Atyáról való tanítása,
üzenete.

A harmadik fázisba belefoglalhatjuk a vallástörténeti és
valláspszichológiai iskolák teológusait. *Troeltsch* a keresztyén-
séget tisztára a vallástörténet medrében nézi. Egy vallás az
csupán a többi között, ha talán a legmagasabb rendű is. Jézus
vallásos zseni. A kinyilatkoztatáshit elveszti transzcendens mivoltá-
nának utolsó foszlányait is. A vallás merőben immanens, e
világba rekesztett valóság, relatív érték. *Wobbernin* és mások
ugyanígy tesznek csak a vallásos lelki élményt hangsúlyozzák
méginkább.

Természetesen akadtak még ezeken az irányzatokon kívül-
álló egyesek is; egyháziás teológusok, biblicisták, akik imitt-
amott más hangot pendítettek meg, de belevesznek az árba és
nem tudnak szóhoz jutni. Ez a modern tudományos teológia
útja.

S erre jött a világháború fürgetege. Ronggyá tépte az
emberi szellemben, az ember erejébe vetett hitet. Humanizmus,
autonom emberi szabadság, fölfelé ívelő evolúció, az antropo-
centrikus teológia egyedül való dicsősége — mind alásüllyedtek,
mint Atlantis a mélybe.

S ekkor lép fel *Barth Károly*, a krízis teológusa.

A válság először mint személyes válság éri. Egy svájci
faluban, Safenwilben lelkész. A modern teológián nőtt fel. És
most prédikálnia kell. De mit hirdessen a szószéken? Önmaga
hittudatát, azt amit a bibliából még meghagyott a tudományos
kritika? Azon a szószéken, mely alatt az osztályellentétektől
felkavart gyári munkások serege ül?! Kerülje ki az élet való-
ságát, a szociális probléma sürgős megoldását és vértelen tudomá-
nyról fecsegjen? Belesodródik az ú. n. vallásos szocialisták
táborába, Kutter, Ragaz és a többiek közé. Szinte Isten orszá-
gának elközeledtét várja tőle. De tovább tart a krízise. Talál-
kozik Thurneysen-nel, aki ugyanebben a keserűségben él. Közben
a Blumhardtok csodálatos életével is megismerkedik. Kezdi látni,
hogy nemcsak immanens és antropocentrikus teológia lehetséges,
hanem eszkatológikus és teocentrikus teológia is. Kierkegaard is
hat rá, ki feltárta az Isten és ember közt fennálló kvalitatív
különbséget. Kezdi látni és hirdetni, hogy az ember, a bűnbe
esett ember, minden ember permanens krízisben él, melyből ön-
maga erejéből nem tud kijutni. Végül kirobban mindez belőle,
midőn a Római levéllel foglalkozik és megjelenteti híres kom-
mentárját. Akárcsak Luthert, őt is ez a levél juttatja el az
Isten igéjének újra-felismeréséhez: nem az embertől visz az út
Istenig, hanem Istentől száll alá az emberig, a testté lett Igében.

Jézus Krisztusban. A kinyilatkoztatás a teológia és az igehirdetésünk tárgya!

Hamarosan csatlakoznak hozzá: Thurneysen, Brunner, Gogarten; folyóiratot adnak ki „Zwischen den Zeiten“ címen. Később maguk közt is megoszlanak. Írnak mellettük és ellenük. De végül is az egész jelenkori teológiát áthatja és nem lehet többé kikerülni. De hagyjuk a történeti részt.

2. *Vágjunk egy keresztmetszetet. Miben áll ez az új, ú. n. dialektikai teológia, mit tanít, mik a problémái?*

Elnevezése nem tökéletes. Bár nem alap nélkül való. *Dialektikai* ez a teológia azért, mert dialektikus a gondolkozása. Dialektikus pedig a tárgyánál fogva, mely sajátosságosan nem puszta tárgy. Tárgya t. i. a teológiának maga Isten, Isten kinyilatkoztatása, Isten igéje. Márpedig Isten és az ő igéje nem az a „tárgy“, amivel az ember rendelkezhetnék, ellenkezőleg ő az alanya mindennek. Ő valóban Isten az Ő istenségében, ki nemcsak quantitative különbözik az embertől, mint valami óriásra nagyított ember, hanem qualitative, minőségben más, Ő „az egészen Más“, a nem ember, a kívülünk és felettünk való transzcendens Úr. Ezért mi bűnös emberek nem tehetünk róla abszolút, végérvényes, biztos nyilatkozatokat. Isten szabadon és szuverénül adja csak magát és igazságát nekünk, tehát *mi csak töredékes formában tehetünk bizonyosságot az Ő igéjének igazságáról*. Ez a töredékes bizonyágtéves a dialektika. Magyarul úgy mondhatnám, hogy ellentétekben való gondolkozás. Istenről sohasem beszélhetünk monológ formájában, mikor is egy tételt állítunk a legnagyobb biztossággal. Istenről mindig dialógus, párbeszéd formájában kell szólni: legalább két ellentétes tételt kell mondani róla, abban a tudatban, hogy valahol a kettő között, középuitt van a kifejezhetetlen igazsága és valósága. Pl. Isten kinyilatkoztatta magát Krisztusban, de Róla egyformán kell állítani mind a kettőt, azt is, hogy Isten feltárta magát a Krisztusban, s azt is hogy elrejtette magát a Krisztusban (gondoljunk csak a keresztre). Vagy: a szentírásról mindakettőt kell állítani: Isten szava és ember szava. Vagy az egyházzról: látható és láthatatlan. A két tétellel jobban határozom meg valamennyit, mintha csak az egyik tételt állítanám róla. Ezért van tele a barthi teológia paradoxonnal.

Mégis sokkal helyesebb Barth teológiáját az *ige teológiájának* nevezni. A modern tudományos teológia központjában az ember és vallásos öntudata állott. Az ő teológiájában Isten és Isten igéje a centrum és a minden. És ez tökéletesen reformátori. Ezért joggal mondható, hogy ennyiben a *reformátori teológia újjászületése*. Újra a reformátori gondolkozás szelleme támad föl benne százados aluvás után. Persze olyan problémái is vannak, amelyeket Lutherék nem ismertek, mint például a tudományos kritika, vagy a historizmus. Ma ezekre is felelni kell, ennyiben *újreformátori* névvel is illethető.

De térjünk vissza arra, hogy ez a teológia az Isten ígéjének a teológiája! Veleje az, amit Barth az *Isten ígéjéről* tanít.

Kiindulása az, hogy *Isten ígéje a teológia egyetlen feladata*. Ez azonban minket válságba dönt. Mert amint azt híres elgersburgi előadásában már 1922-ben kifejti: „Nekünk mint teológusoknak Istenről kell beszélnünk; mi azonban emberek vagyunk és így nem tudunk Istenről beszélni.“ Isten ígéje a teológiának tehát épányira szükséges, mint lehetetlen feladata. Mit tegyünk? Mindkettőt számba vesszük, hogy Őt hirdetniünk kell és hogy Őt nem tudjuk hirdetni és így neki adjuk a dicsőséget; és az Ő szabad akaratára bízva magunkat hittel és reménységgel fogunk az íge hirdetéséhez, azzal a hittel és reménységgel, hogy Isten felhasznál minket eszközül és a mi igehirdetésünkben Szentlelke által Ő maga valóban megszólal, mert meg akar szólalni. Ez tulajdonkép az Isten ígéje, amikor Ő maga megszólal. Isten ígéje aktus, esemény, Isten cselekvése.

Méginkább kiviláglik ez, ha meghallgatjuk, hogy mit tanít Barth *Isten ígéjének hármias alakjáról*. (Ezt tartom az ő legklasszikusabb és legmaradandóbb teológiai alkotásának.) Isten ígéje egy, de mi azt három alakban tapasztaljuk. Reánk nézve első az íge hirdetett alakja, vagyis a prédikáció. A második az íge írott alakja, vagyis a szentírás. A harmadik a kinyilatkoztatott íge, vagyis Jézus Krisztus. De csak reánk nézve ez a sorrend, mi a prédikáción és az Íráson át jutunk el a testté lett Ígéhez. Értékben feltétlenül első a kinyilatkoztatás, második a kánon, és harmadik a prédikáció. Mármost: Jézus Krisztus maga a „Deus dixit“, Isten beszélő személye; vele nem rendelkezünk. A Szentírás a Jézus Krisztusról való próféta- és apostoli bizonyágtevés; Isten ebben akar szólni hozzánk, de ez sem markunkba fogható tárgy, mert a Szentlélek nélkül, Isten megszólalása nélkül nem igaz bizonyágtevés. Végül a prédikáció ugyancsak akkor válik Isten ígéjévé, ha Isten eszközül felhasználja; ámbar tudjuk, hogy fel akarja használni és ezért ebben a reménységben prédikálhatunk.

A *teológia* mindezek alapján a Jézus Krisztusban adott kinyilatkoztatáshoz van kötve, Írás-teológia és az egyház igehirdetésének szolgálatában kell, hogy álljon. A teológiának nem az a feladata, hogy a modern tudományosság követelményeinek megfeleljen, hanem hogy a saját csodálatos tárgyának megfeleljen és szolgálja az egyházban a kinyilatkoztatás Urát. Így szabadult ki a teológia a tudomány fojtogató karjaiból, így szorított háttérbe a keresztyénség mint pusztán történeti-pszichikai, evilági valóság, így szűnt meg a teológiában a humanisztikus, idealisztikus, szubjektív gondolkozás egyeduralma, hogy helyet adjon az objektív kinyilatkoztatásnak, Isten ígéjének, mégpedig az első helyet adja neki.

Mindennek már csak folyománya, hogy olyan új, gazdag dogmatikai, exegetikai és homiletikai munkásság árad a jelenkor teológusainak műhelyéből, amilyen a reformáció kora óta nem

volt, nem legfőképpen abban a tekintetben, hogy minden az egyházban és az egyházért történik ebben a teológiai tevékenységben. Amint az etappe a frontra nézve van — mondja Barth —, akkép a teológia az igehirdetésre nézve van, vagyis az egyházszolgálatára nézve. Elégedjünk meg ebben a részben is ennyivel, a legfontosabbal.

3. Végül készítsünk még egy értékmetszetet az új teológiáról. Mi értéke van számunkra, evangélikus teológusok számára és gyakorló igehirdető tisztben állók számára?

Mi közünk nekünk evangélikusoknak a református Barthoz? Mert tény az, hogy ő az utóbbi években mindinkább kávinista irányba tért, jóllehet inkább Luthertől indult el, mint Kálvintól. Ezért az utóbbi években meg is sokszorozódott a lutheri teológusok kritikája Barth teológiájával szemben. Althaus, Elert, Heim, Seeberg, Sasse, Sommerlath neveit említem. Van is ok a kritikára. Leginkább az választ el minket Barth-tól, hogy *Lutherhez képest benne túlon túl sok negatívumot találunk*. Ez részben érthető ugyan abból a nagy harcból, amit neki meg kellett vívnia, de semmiképpen nem indokolt. *Luther is tud eszkatológiáról, Isten egészen más istenségéről, az ember teljes tehetlenségéről, mégis a Krisztusban való kinyilatkoztatás beteljesedését, nemcsak a jövődben bekövetkező, de már a jelenben megkapott megigazolást, isteniúságot, Istennel való elszakíthatatlan közösségünket, hitünket s üdvösségünket sokkalta biblikusabban tudja hangsúlyozni*. Végső értelemben ez az oka az Úrvacsoráról való lutheri tanításnak is. *Jogos tehát és szükséges is Barthnál meg nem állnunk*.

Csak *balgatag módon* ne kritizáljuk. Ezek közé tartoznak azok, akik egy kézlegyintéssel elintézik őt, anélkül, hogy csak valamennyire is ismernék. Már pedig nem tudom megérteni, miért érne kevesebbet a dolgozó Barth, mint egy lusta lutheránus lelkész, aki nyíltan hadilábon áll a teológiával. A jelenkori új teológia képviselőinek nagy lelki küzdelmei fel kell inkább, hogy ébresszék a teológiai lelkiismeretünket, hiszen ha papok, akkor teológusok vagyunk s kell, hogy legyünk.

A balgatag kritizálók közé tartoznak azok is, akik egy kis kószolgatás után azzal teszik félre ezt az újreformátori teológiát, hogy ez csak *divat*. Minden kornak megvolt a maga divatos teológiája, ez is csak mulandó áramlat. Ez a tétel amennyire megcáfolhatatlan, (hiszen miért ne volna ez is mindennel együtt a mulandóság törvénye alá vetve), annyira dőre is. Dőre először is azért, mert mint láttuk nem generációk harca és divatja ez, hanem századok fordulója s bizony megint hosszú időre meghatározhatja a teológia munkáját, a mi életünkre egészen bizonyosan. Dőre másodszer azért, mert minden kornak döntenie kell és azt kell hirdetnie, amit az igazságnak tart; minden kor előtt csak a kor, igehirdetésén át üdvözítheti Isten. Nekünk tehát komolyan megoldást kell keresnünk, a legjobb megoldást, — s a relativizmus olcsó szellemessége nem segít minket a hivatásunk-

ban. Dőre pedig legfőképp azért, mert tárgyilagosság híján való. Hiszen csak az imént fejtettük ki Barth egyik alaptanítását, mely szerint mi csak töredékesen tudunk Isten igazságáról bizonyosságot tenni. Miért fogjuk hát rá az ellenkezőjét, azt hogy ez a teológia az abszolút igazság igényével, sőt erőszakával lép fel. Szó sincs róla, mindig kész a dialógusra, a párbeszédre. (Barth sohasem beszélt arról, hogy ő új teológiai irányt alapított. Mindig csak „széljegyzeteknek“ avagy „korrekciónak“ nevezi munkáját.) Tessék részleteiben vizsgálat alá venni tételeit. Ha azonban ezt tárgyilagosan megteesszük, akkor bátran kimondhatjuk, hogy az újreformatori teológiának minden eljöheto sőt várt kritika ellenére is semmi szégyelnivalója az előző irányzatokkal szemben. Nem evangélikusabb-e Barth a maga ige-teológiájával, mint Harnack Adolf a maga „keresztynsége lényegével“? Nem evangélikusabb-e Barth a maga teológiai exegézisével, mint az előttünk járt generációk modernista teológusai, akik a világi események érdekességével pótolták a textus mondanivalóját? Nem lutheribb-e Barth mint azok, akiknél nem az Isten igéje áll a teológia középpontjában. Hiszen *Luther harca* ugyancsak ez volt: Isten igéjének felfedezése, a Szentírás betűszerint való magyarázata, a Krisztusban való kinyilatkoztatás prédikálása. Teológia crucis-a is mi más, mint a dialektikus gondolkozás reformáció-korabeli kifejezése. A kegyelemből, egyedül hit által való megigazulás lutheri tanítása is mi más mint az emberi erőlködések, a humanizmus üdvözülés útjának kerek tagadása, vagyis objektív teológia. Tárgyilagosságot kérünk fiataloktól, idősebbektől egyaránt, és teológiai munkát, és *indokolt* kritikát és *indokolt* teológiai irányváltoztatást.

Ami pedig mint *gyakorló lelkészeket* illet, a jelenkor megújult teológiájából rendkívül sok hasznunk van. Amennyire nem tudom elképzelni, hogy mondjuk egy Troeltsch-féle dogmatika miképen lehetett segítségére az akkor élt igehirdetőnek, úgy tanuságot tehetek amellett, hogy a mai reformatori teológiai, dogmatikai irodalom — akárcsak Luthernek egy-egy nehezebb ilyen természetű műve — a legnagyobb inspirációt adják a mindennapi igehirdetésünk szolgálatához. Dogmatika, exegetikai kommentárok, homiletikai tanulmányok, mind mind az igehirdetésünk szolgálatában állnak; ideértve nemcsak a szószéki prédikációt, hanem a katechetikai munkát is, a lelkipásztori beszélgetést is, a halotti igehirdetést is, a bibliaórai írásmagyarázatot is. Aki mellőzi a mai teológiával való foglalkozást, az voltaképen olyan forrást dugaszol be, mely napról-napra éltethetné a lelkési hivatásában.

A jelenkori megújodott teológia nem egyforma zubbonyba akar mindannyiunkat öltöztetni, — jóllehet a hit nagy dolgaiban csakugyan egységet kíván tőlünk, akár a hitvallásaink — mondom nem uniformis szorítása kíván lenni, hanem teológus lelkiismeretünket felébresztő kürtzengés, komoly munkára hívás és segítség a mindennapi papi szolgálatunkban. Nyugodt lelki-

ismerettel merem vallani minden lelkesztetvérem előtt: ez a teológia szószerint véve theologia, mégpedig jó teológia!

Scholz László.

Egyházi esztendő a szószéken.

Reminiscere vasárnap.

A vasárnap jellege. Az introitus a 25. zsoltárból való (6. 2/b. 22. 1. 2/a. versek): „Emlékezzél meg Uram...”, s könyörgést tartalmaz Isten irgalmas segítségéért. Ebbe a vonalba illeszkedik bele az óegyházi (Máté 15 : 21—28) és az eisenachi evangélium.

A szószéki igé (I. János 2 : 12—17) jelentése. „Ne szeressétek a világot!": ebben foglalható össze igénk üzenete.

Világosan látnunk kell: ez csak egy részlete Isten igéje tanításának a világról. A teljes igazsághoz még legalább négy mozzanat tartozik: 1. A bűnös világ Isten szeretetének tárgya (János 3 : 16). — 2. A keresztyén ember szabadon és örömmel élvezheti a világnak, Isten teremtésének minden javát (I. Kor. 3 : 21; I. Tim. 4 : 4). — 3. A keresztyén embernek bele kell illeszkednie a világnak rendjébe (Máté 22 : 21; Róm. 13 : 1 kk.) — 4. A hívó embernek a bűnös világgal szemben missziói felelőssége van (János 17 : 18). — Mindez figyelmeztet, hogy nem szabad igénket egyszerűen a világ megvetésére s a világtól elfordulásra való felhívásnak tartani.

Másik oldalról viszont ezek a megfontolások sem engedik meg, hogy akár egy hajszálnyit is tompítsuk igénk élés parancsát és csökkentjük keménységét.

Textusunk alapüzenete — mint Isten igéje általában — *borotvaél*. Akár jobbra, akár balra való elhajlás meghamisítását jelenti. Az igehirdetőnek ehhez az igéhez alapvető és biztos tájékozódást adhat Jézus szava János 17 : 15-ben. *Perikópánk sem a világból akarja kiüldözni a keresztyéneket, hanem megőrizni a gonosztól.*

Ha most már közelebbről nézzük igénket, két részt különböztethetünk meg:

1. A 12—14. versek. Itt a gyülekezet életének azokat a tényeit soraköztatja fel az apostol, *aminek az alapján lehetséges a „Ne szeressétek a világot!” parancs kimondása és teljesítése.* Ezek: a bűnbocsánat, Krisztusnak hitben történt megismerése, a gonosznak Isten igéjével való legyőzése. E három versben különben „gyermekék” elnevezéssel a gyülekezetét szólítja meg az apostol, s e kereten belül külön is megemlíti az idősebb és fiatalabb nemzedéket: „atyák”, „ifjak”.

2. A 15—17. versek. Itt a világ *Isten-ellenes valóságában áll élénk.* Az *öszönök uralma* („a test kívánsága és a szemek kívánsága”) és az *élet kérdése* jellemzi. Ez utóbbi azt az emberi magatartást fejezi ki, amelyik önmagára és anyagi javaira támaszkodva úgy viselkedik, mintha maga lenne életének ura és szerencséjének kovácsa. — A világ életének ez a ketős meghatározottsága nem az Istentől van.

Innen érthető az élés vagy-vagy. *A világ szeretete és Isten szeretete kizárják egymást* (áll ez az „Isten szeretetének” mindkét jelentésére: arra a szeretetre, amellyel Isten szeret bennünket, és arra, amellyel mi válasz-

képpen szeretjük Öt). Ezért: Ne szeressétek a világot, se azokat, amik a világban vannak! Szakítsuk el *szívünket* a világtól, ugyanakkor *mindennapi életünket* se a világ jellemzett sodrának engedjük oda, hanem Isten akaratának rendeljük alá („aki Isten akaratát cselekszi“).

Még egy: A világ, az ember kívánságaival és „kérkedésével“ együtt elmúlik, de él örökké az, aki Istennek engedelmeskedett és így engedte, hogy Isten kivonja a zuhanásból.

A „Meddig sántikáltok kétfelé?“, „Nem szolgálhattok két úrnak!“ profétai és jézusi ígéhez társul az apostoli: „Ne szeressétek a világot!“ Ebbe a vonalba kell beilleszkednie a mai ígéhirdetőnek Isten igényének ugyanazzal a kizárólagosságával.

A szószéki, oltári (Luk. 10 : 17—20) és délutáni (II. Mózes 33 : 17—23) ige egysége. Gonosz-győző hatalom adatott nekünk és „neveink fel vannak írva a mennyben“ (evangélium). Ne szeressétek tehát a világot (epistola). Az ószövetségi ige ennek megfelelően egy Isten felé fordult embert mutat nekünk.

Oculi vasárnap.

A vasárnap jellege. Introitus-a a 25. zsoltár 15—16. 1—2/a. verse: „Szemeim mindenha az Úrra néznek...“ A mult vasárnap zsoltárának alaphangja folytatódik: bizodalom az Isten segítségében.

A szószéki ige (I. Péter 1 : 13—16) jelentése. A megelőző versekben (1 : 13-kk) arról van szó, hogy Jézus Krisztus halálával és feltámadásával örökkévaló örökséget készített számunkra a mennyben: az üdvösséget, amely Jézus Krisztus visszajövelekor lesz a miénk. Ez a keresztyén ember „élő reménysége“.

Ebből a helyzetből vonja le igénk a következtetést a keresztyén ember számára két parancsban.

1. (13. vers.) Vessétek reménységteket hiány nélkül a megjelenő Úr Jézus Krisztus kegyelmébe! Egymás után kínálkoznak aláhúzásra a vers szavai. Először is: *kegyelém*. Jézus visszaérkezésének napján is csupa kegyelem lesz, ha megállhatunk. És lesz kegyelem, *hogy* megállhassunk. — Azután: *hiány nélkül* („tökéletesen“). Feltétel és bizonytalankodás nélkül, reménységünket teljesen ebbe a kegyelembe kell vetnünk. — Harmadszor: Ez a reménység lelki *felövezettséget és józanságot* követel. (13/a. v. — v. ö. Lukács 12 : 35!) Az öv képéhez: Félretenni mindent, ami akadályozna a cél felé való futásban vagy az ellenséggel való harcban; „gondolatainknak és kívánságainknak megfegyverzése“ (Schlatter).

2. (14—16. vers) Aki ilyen fenséges ígért örököse, akit Isten „gyermekévé“ hívott el, annak élete nem folyhat „kívánságainak“, ösztöneinek vezetése alatt. Ezért a másik felhívás: *Szentek legyetek!* Szentnek lenni annyi, mint *Istené lenni*. Az Istenhez tartozásnak pedig a mindennapi életben kell megmutatkoznia („teljes éltetekben“ = egész életfolytatásokban, 15. v.). Ennek útja engedelmesség Isten akarata iránt („engedelmesség gyermekei“).

A szószéki, oltári (Luk. 9 : 51—56) és délutáni (Jer. 26 : 1—15) ige egysége. Jézus Krisztus kegyelmet hoz: ez köti össze az evangéliumot az epistolával. Engedelmesség az Istennek: ez fűzi össze az epistolát az ószövetségi ígével.

Laetare vasárnap.

A vasárnap jellege. A nap régi introitus-a (Ezs. 66 : 10 és 122. zsolt. 1): „*Örüljétek...*“ Böjt kellős közepén előzét kapjuk a húsvéti örömnök.

A szószéki ige (II. Kor. 7 : 4—10) **jelentése.** A megértéshez szükséges ismernünk e szakasz *történeti háttérét*. Pál apostol az első és második korinthusi levél között keményhangú levelet, (elveszett!) írt „sok könnyhullatás között“ (2 : 4) a korinthusi gyülekezetnek, melyre a gyülekezet rászolgált. Pál a távolból nem tudhatta, hogy milyen hatást váltott ki levele. Kétségek között hánykódott amúgy is szorongatott helyzetében, míg Titus hírül nem hozta a gyülekezet „megszomorodását“ és „megtérését“ a levélre, s ugyanakkor az apostolhoz való ragaszkodását. Ezért lengi át Pál apostol sorait is öröm.

Az ige üzenete tulajdonképpen a 10. versben sűrűsödik össze: *Van szomorúság, amelyre üdvösség következik és van szomorúság, amelyből kárhozat lesz* („halál“ a 10. versben = kárhozat). Az előbbi az a megkeseredés, mely Isten igéjének feddésére keletkezik és *megtérést* munkál, tehát Isten akarata szerint való szomorúság. (Ez történt a korinthusi gyülekezetben Pál levelére.) Az utóbbi az a kétségbeesés és bánkódás, amelyet az élet lesújtó körülményei okoznak, de nem támad belőle sirás önmagunk felett az Isten színe előtt.

Laetare vasárnapján adjuk tovább: A keresztyén ember örömenek útja mindig a megszomorodás, de az Isten szíve szerint való megkeseredés. „Az Úr öl és elevenít. Sírba visz és visszahoz. Szegénnyé tesz és gazdagít. Megaláz és felmagasztal“ (I. Sámuel 2 : 6—7). Ez az Isten sorrendje.

A szószéki, oltári (János 6 : 47—57) **és délutáni** (Ezs. 52 : 7—10) **ige egysége.** Az ószövetségi ige a megváltásnak örvendez reménység által. Az evangélium az örök élet kenyeréről beszél. Az epistola megmutatja Pál apostol örömet s rajta keresztül az üdvösség útját az Isten szerint való szomorúságban. E három hang külön-külön is, együtt méginkább zengi a „Laetare“-t.

Judica vasárnap.

A vasárnap jellege. Az introitus a 43. zsoltár 1. 2/a. 3. verséből áll: „Itélj meg...“ Ezek a versek a 42. zsoltár folytatását adják s az Isten szentélye, a Vele való közösség után való vágyódást fejezik ki. Az ógyházi evangéliumból (Zsid. 9 : 11—15) nyilván vezetnek szálak ehhez a gondolathoz.

A szószéki ige (I. Péter 1 : 17—25) **jelentése.** Ebben a hosszú körmondatos szakaszban úgy tájékozódhatunk, ha a két főmondatot emeljük ki. 1. „*Félelemmel töltsétek a ti jövevényiségetek idejét!*“ (17. vers). 2. „*Egy-mást tisztá szívből buzgón szeressétek!*“ (22. vers). — A perikópa többi gondolatai e két tétel körül helyeződnek el, ezt támasztják alá és fejtik tovább.

1. Textusunk alapirányát alkotó első felhívás az *életmegszentelés* követelményét tartalmazza (Lásd előző, 15—16. versek Oculi vasárnapjánát), s különös nyomatókkal hangsúlyozza, hogy ennek Isten iránt való *félelmenben kell* végbemennie (17/b. v.).

„Nyomatókat“ a parancsnak *először* azzal ad, hogy rámutat: Isten nemcsak Atyánk, hanem *Bíránk* is. Az evangélikus igehirdetésnek jó lesz

felfigyelni erre: Isten Atya-volta nem szünteti meg a cselekedeteink alapján való igazságos ítéletet (17. vers).

Másodszor pedig azzal ad nyomatékot a parancsnak, hogy a megváltás *drága árára* figyelmeztet: *Krisztus kiontott vérén*, mint áldozati bárányvérén, vásárolt meg az Isten magának a bűn rabszolgaságából (18—19. vers. — Két kép fonódik össze: a rabszolgaszabadítás és az öszövétségi áldozati-bárányé).

Krisztus nevénel megáll egy pillanatra a levél szerzője és elmondja, ami ajkára tolu, bár ez *kitérést* jelent gondolatmenetének eredeti irányától: Isten már az örökkévalóságban elhatározta Krisztus megváltó munkáját. Krisztus elküldése most az „idők végén“ meg is történt — „értünk“: Őáltala hiszünk Istenben. Feltámadása hitünket reménységgé tette (20—21. vers. — V. ö. 1:3-kk.).

2. Textusunk alapirányát alkotó másik felhívás a *szeretetre* buzdít. Említettük már e rovatban, hogy a keresztyén szeretet mindig áldozatos, szolgáló, mások javát munkáló cselekvést jelent. A szeretetnek *képmutatás nélkül*, tiszta indulatból kell történnie (22/b. v.). A szeretetre Isten igéje („igazság“) iránt való engedelmisség kötelez (22/a. v.).

A *szeretetnek a lehetőségét az újjászületés* adja meg: Isten igéje új életet kezdett bennünk, még pedig — mivel Isten igéje örökké megmarad (24—25. v.) —, örök életet (23—25. v.).

Mennyei Atya és ítélő Bíró, életmegszentelés, Krisztus váltságshalála és feltámadása, hit, reménység, szeretet, újjászületés, Isten igéje: *ennyi* gazdagság nem szorulhat bele egy prédikációba. Az igehirdető számára megoldási lehetőségként a textus *alapirányára* figyelés kínálkozik, amivel fentebb mi is próbálkoztunk. Így az igének sokszínű „*dogmatikai*“ mondanivalója mind csak átátmasztása lesz „*etikai*“ követelésének. Viszont az *előbbinek* a textushoz alkalmazkodó bőséggel kell megadnia az *utóbbi* súlyát, értelmét és lehetőségét. Az igehirdetés nem hagyhat kétséget azonban, hogy a szent életre és szeretetre hívó parancs meghallása ez alkalommal az igehallgató legfőbb feladata.

A *szószéki, oltári* (János 13:31—35) és *délutáni* (IV. Mózes 21:4—9) *ige egysége*. Fent az introitus főgondolata („Vigyél vissza, Istenem, az idegen földről a te szentélyedbe!“) körül próbálja a perikópákat többkevesebb sikerrel csoportosítani: az evangéliumi perikópa Jézus Krisztust az Isten dicsőségéhez vezető úton mutatja; az epistola bennünket utasít az Isten dicsőségének útjára; az öszövétségi ige pedig útjelzőt állít elénk, hogy oda tekintsünk, ahol a mi üdvösségünk van.

Virágvasárnap.

A vasárnap jellege. A *szenvedéstörténet kezdete és Jézus Királyi bevonulása*: e két tény adja meg a nap kettős veretét.

A *szószéki ige* (Zsid. 12:1—6) *jelentése*. „A keresztyén ember földi élete versenypályán futás (ez a kép van az 1. versben), sőt életre-halálra szóló küzdelem (ez a kép található a 4. versben: „a tusában még nem állottatok ellen vérig“, — az eredeti szöveg szerint). Ezt a *harcot a bűnnel* és *szenvedéssel* (a 4. versből a bűn, az 5—6. versből inkább a szenvedés lép elénk) *kinek-kinek a saját konkrét körülményei között az Isten ren-*

delle („a nekünk rendelt küzdőtér”: lásd az 1. versben az eredeti szöveget; a német bibliafordítás szerint: „Kampf der uns verordnet ist“).

Az ilyen *küzdő keresztyénekhez* szól igénk. *Legnagyobb biztatása: Fel a fejet a szenvedő Jézusra!* (2. vers) Ő elszenvetede a bűnös emberek támadását (3. v.), nem törődve a szégyennel és gyalázzal, tűrte a keresztrefeszítést (2. v.). Mégis, sőt éppen ezért jutott Isten jobbjára, mennyei dicsőségbe és hatalomba (2. v.). Ne csüggedjete (3. v.), hasonló lesz a ti sorsotok is!

Ami vigasztalót és serkentőt ezenkívül mond igénk a keresztyén ember küzdelméhez, az már csak az előbbi legnagyobb biztatás *után* következhet, de nem lényegtelen:

1. Futópályánkat csodálatos *nézőközönség* veszi körül: a „bizonyások fellege” (1. v.). A *hitnek előrement hősei* lépnek eléink az Ószövetségből (lásd az egész 11. fejezetet), Újszövetségből, az egyház történetéből. Életük példája mind erősítés a magunk küzdelmében.

2. *Tegyünk felre mindent, ami célhoz érkezésünkben gátolhatna* (1. v.). Nem lehetünk elég óvatosak. Egy-egy *bűn* úgy ráfonódhat lábunkra, hogy megakadályoz futásunkban.

3. *Kitartás a végsőig, ha kell a mártíriumig!* (1. v.: „kitartással”, 4. v.: „vérig ellenállni”).

4. Szenvedéseink között meg ne feledkezzünk, hogy minden szenvedés Isten *nevelő* kezének áldott vesszője és *istenfiúságunknak* boldogító bizonyossága (5–6. v.).

Igénk a kísértésekkel és szenvedésekkel küzdő keresztyén ember tekintetét nagyhét küszöbén felemeli a *szenvedő és megdicsőült Jézusra* s ezzel együtt elmond néhány buzdítást, hogy *el ne aléljunk*.

A *délutáni ige* (Zakariás 9:8–12) *jelentése*. Isten jobb kort ígér Izrael népének. Nem lesz többé kényúr felette (8. v.). Visszatér a nép száműzetésben élő része (11. v.). Kétszeresen megjutalmazza Isten minden elszenvedett nyomorúságáért (12. v.). Ezt a boldog korszakot egy király fogja meghozni (9. v.), aki elcsitítja a fegyverek zaját, békességet teremt és uralkodik az egész földön (10. v.). Hogyne hangzana fel prófétai biztatás örömeinkre: Örülj nagy Sionnak lánya, Izrael népe! (9. v.)

Igy nem vált valóra ez a prófécia. De sokkal csodálatosabban, minden emberi, földi és népi vágyódást felülhaladó módon igen! Az *Újszövetség fényében* alapigénkben Krisztus Királyt látjuk, az alázatost és szabadítót, s jövetelének áldott következményeit. Amint már az evangélista is így látta: Máté 21:4–5.

Virágvasárnapi igehirdetésünk szólama: Örülj nagyon, Istennek mai népe, keresztyén egyház!

A *szóséki, oltári* (János 12:1–8) és *délutáni ige* *egysége*. Az epistola a vasárnap jellegének első vonását szólaltatja meg: Krisztus szenvedését. Az ószövetségi ige a nap másik vonásához illeszkedik: diadalének a bevonuló Király előtt! Az evangéliumi szentlecke Mária végtisztességet adó cselekedetében mindkét vonást magában foglalja.

Veöreös Imre
Győr.

Összekulesolt kézzel.

Imádságok a finn agendából.

Igehirdetés utáni imádságok.

Reminiscere vasárnap.

Ur Jézus Krisztus! Köszönjük Néked, hogy szenvedtél és meghaltál minden emberért s igédben megjelentetted akaratodat, hogy mindenki üdvözljön és az igazság ismeretére eljusson. Tekints irgalmasan mireánk s bocsásd meg minden bűnünket, mert mi sokféleképen megszegtük akaratodat. Segíts minket, hogy ne súlyedjünk kételkedésbe és hitetlenségbe, hanem bizakodjunk a Te irgalmasságodban. Add nekünk a Te békességedet. Áraszd szeretetedet a mi szívünkbe, hogy állandóan a Te igazságod útján járjunk s Néked szolgáljunk, nem mint rabszolgák, hanem irántad való szeretetből, aki értünk meghaltál. Hallgasd meg imádságunkat a Te irgalmasságodért. Ámen.

Oculi vasárnap.

Ur Isten, mi mennyei Atyánk! Te egyszerűt Fiadat emberré tetted, hogy megtörje az ördög zsarnokságát s megszabadítson minket, nyomorult embereket a gonosztól. Hálát adunk ezért a kegyelmedért és könyörgünk: viseld gondunkat tovább is minden kísértésben, őrizd meg a könnyelműségtől, tarts meg minket mindvégig igédben és a te félelmedben, hogy végül, megszabadulva a gonosz ellenségtől, elnyerjük az üdvösséget, a te szent Fiad, a Jézus Krisztus által. Ámen.

Laetare vasárnap.

Örökkévaló, irgalmas Isten! Hálát adunk neked, hogy a te Fiadat, a Jézus Krisztust odaadtad a mi üdvösségünkre s őbenne örök életet kínálsz és ajándékozol nekünk. Köszönjük neked, hogy őt a te egyszerűt Fiadnak nyilatkoztattad ki s általa sokféle testi és lelki ajándékot adtál nekünk. Könyörgünk hozzád, ébressz bennünk élő vágyat a te kegyelmed után, amit Ő készített a számunkra. Vonj minket Szent Lelked által a te Fiadhoz, hogy kapjunk abból a kenyérből, amely a mennyből szállott alá és életet ad a világnak. Távoztasd belőlünk a hitetlenséget és világ szerint való gondolkozást s ébressz bennünk igazi és élő hitet, hogy el ne veszünk, hanem elnyerjük az örök életet mennyei királyságodban. Ámen.

Judica vasárnap.

Örökkévaló kegyelmes Istenünk! Hálát adunk neked azért, hogy a te Fiadat nemcsak választott népednek küldted el, hanem mindnyájunknak szabadításul, hogy gyermekeddé fogadj és egybegyűjts minket a te dicsőségedben. Add, hogy a szabadulás szózata eljusson minden néphez. Könyörülj azokon is, akik ellenedszegülnek és a te országodnak ellenségei. Értess meg velük, hogy szabadulásra van szükségük, a bűnből és halálból való szabadulásra. Törd össze szerelmeddel az ő szívüket és ébressz bennük igazi megtérést és élő hitet, hogy nevedet ők is dicsőítsék és Jézus Krisztust minden nyelv élők és holtak urának vallja. Ámen.

Virágvasárnap.

Úr Jézus Krisztus! Hálát adunk neked, hogy mikor e földön jártál, nem vetted meg a nyomorult bűnösöket és szóba állottál velük. Jöjj hozzánk is, jöjj a szívünkbe és hajlékunkba s add, hogy szentséges és irgalmas jelenlétedet megtapasztaljuk. Add, hogy szeressünk téged s a tőled kapott ajándékokkal néked szolgáljunk. Óvj meg minket minden hamisságtól s neveld bennünk az őszinte tanítványi lelket, hogy igéd mindenki iránt alázatosá tegyen minket. Segíts minket, hogy mindenben neked adjunk dicsőséget s lelkünkben alázatosak és kicsinyek maradjunk, hogy Te növekedhess bennünk és végül ígéreted szerint magasztalj fel minket igazi tanítványaiddá. Ámen.

Krisztus szenvedéséről.*)

Úr Jézus Krisztus, Örökkévaló Isten Fia! Nagy a Te szerelmed és kegyelmed, hogy szenvedésig és halálig megaláztad magad az én bűneimért. Én cselekedtem rosszat, Te szenvedted el a büntetést; én vétkeztem, Téged korbácsoltak meg; én szereztem szégyent és nyomorúságot, Te szenvedtél érte kint és fájdalmat. Én büszke és dacos voltam, Te csendes és alázatos. Én keményszívű voltam, Te engedelmes; és az én engedetlenségem miatt Te szenvedtél és bűnhődtél. Én cselekedtem bűnt, én éltem gonosz vágyakban és kívánságokban, ezért feszítettek Téged keresztre. Uram és Istenem, hogyan tudnám megköszönni ily nagy jószágodat! Uram, kérlek és könyörgöm a Te nagy irgalmasságodért, teremts bennem hívó és istenfélő szívet, hogy erős hittel Benned bizakodjam, mindenek felett Téged szeresselek és megutáljak mindent, ami akaratod ellen van s ne hagyatkozzam másra, csak Tereád, mert Te vagy nekem örömöm, boldogságom és vigasztalásom. Add, hogy nevéd legyen lelkem éltetője, szenvedésed emléke pedig szívem vigasztalója és erőssége. Áldj meg kegyelmeddel, hogy mindég alázatos legyek és neked engedelmes. Nyisd meg fülemet, hogy el ne tagadjam gonosz cselekedeteimet, hanem őszintén valljam meg azokat. Óh Te, reménységem és oltalmam, bocsásd meg bűneimet és vétkeimet nagy irgalmadért, kínos halálodért s áldj meg engem most és örökkön örökké. Ámen.

Közli: **Joób Olivér**
nyiregyházi lelkész.

Imádkozzunk együtt!

Havi aranymondásunk: Az az indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is.

Március 7. — *1. Korinthus 4, 8—21.* — Vesszőnek szánta Pál apostol levelének e szavait a korinthus-beliek számára, akik elfeledték, hogy nem elég, ha csak beszédben, ismeretben, Krisztusról való bizonyágtételben és kegyelmi ajándékokban gazdagok (I. I. fej. 5—7), de hiányzik belőlük az igazi krisztusi érzület. Vajjon nem érezzük-e, hogy ez a korbács minket is megillet? Hogy mi magunk is okot adunk arra a hangos vádra, hogy a mai keresztyénség csak beszédben s nem erőben áll? Szembeállítja magá-

*) Különösen jól alkalmazható passió-olvasáskor.

val azokat, akik beteltek, meggazdagodtak, uralkodásra jutottak, akik bölcsék, erősek, dicsőségesek, azaz ilyeneknek érzik magukat s ez után vágyódnak s arra kéri őket, legyenek az ő követői, vállalják az ő példája nyomán az alázatos keresztthordozás, békességes tűrés, világ általi lenézés nehéz sorsát. Midőn a ránk bizottakat mi is — kötelesség szerint — ez utóbbi sors vállalására buzdítjuk, mondhatjuk-e joggal: legyetek az én követőim?

Március 14. — *I. Korinthus 5, 1—8.* — Szemére veti itt Pál a korinthusiaknak, hogy egy még pogány szemmel nézve is szégyenletes bűnt tűrnek meg maguk között. Nagy elhatározás kell ahhoz, hogy mi a ránk bizottaknál meglátott szégyenletes bűnökkel szemben hasonló erővel lépünk fel, pedig talán többet érünk el, mint a takargatással. De hogy a másokkal szembeni fellépésre meg legyen a jogunk és bátorságunk, tartunk először önvizsgálatot a bennünk lévő legkisebb kovász felfedezésére is, mely az egész tésztát elronthatja. Így lesz igazi a „bőjtünk“ s utána igazi az ünneplésünk.

Március 21. — *I. Korinthus 5, 9—13.* — Pál a gyülekezeti közösségen belül szemérmetlen módon továbbvételőkkel minden testvéri érintkezés megszakítását követeli. Akit sohasem éreztünk hozzánk tartozónak, azzal könnyű megszakítani ezt az inkább csak külsőleges érintkezést. De van-e jogom, bármennyire fáj is, eltaszítanom magamtól bármely bűn miatt is, azt, akit testvérnek éreztem? Pál apostol példája s e parancsának következményei, melyekről a 2. Kor. levél tesz tanuságot, azt mutatják: van! De az ilyen „eltaszításnak“ csak akkor lesz áldott következménye, ha az eltaszítással meg tudom éreztetni: nem téged, hanem a gonoszt akarjuk magunk közül kivetni. Téged visszavárunk, imádkozunk érted!

Március 31. — *I. Korinthus 6, 1—8.* — Látszólag e szavaknak semmi összefüggése sincsen az előzőkkel, a valóságban azonban Pál itt egy újabb lépcsőfokot mutat meg abban az alászállásban, melyet a krisztusi „indulat“, azaz érzület megkövetel tőlünk. Az előző részekben követelt s az önmagunk és a bennünk, kívülünk lévő bűn ellen folytatott nehéz harc mellett itt „életszükségre való“, tehát bennünket jogosan megillető dolgokról való lemondást, jogos igényeink érvényesítése helyett igazságtalan kár eltűrését, ártatlanul vállalt szenvedést kívánja tőlünk. Ha nehéznek találjuk e követelményt, gondoljunk arra, aki sokkal többről mondott le értünk!

Adjunk hálát:

1. Hogy az áldott tavasz eljött, anélkül, hogy Stalin és társainak e télbe vetett reménye beteljesült volna.
2. Hogy azok a honfitársaink, akik nemcsak hazájuknak, hanem hitüknek szabadságáért is harcoltak, nem szenvedtek nagyobb veszteséget.
3. Hogy mind többen vannak, akik meglátják s vállalják azt a harcot, melyet belső, sőt legbelsőbb ellenségünk ellen népünk megújulásáért kell harcolnunk.

Tegyünk bűnvallást!

1. Hogy bennünk is oly sokszor beszédben s nem erőben állt Isten országa.
2. Hogy nem érdemeltük meg Isten kegyes tűrését. Vesszőt érdemeltünk.

Könyörögjünk:

1. Erőért a tavasszal ránszakadó súlyos küzdelmekhez.
2. Alázatos, bűnbánó lélekért a kereszthordozásban.
3. Igazi böjt után örömteljes áldott ünnepekért.

Büki Jenő
mekényesi lelkész.

Szószéken.

Reminiscere.

I. Ján. 2, 12—17.

Az isteni kegyelem szülőknek és gyermekeknek, a fiatalságnak és az öregeknek megadja mindazt, amire szükségük van, hogy Isten szent akarata szerint éljenek ebben a világban s ne essenek prédául a gonosznak, amely annyi emberéletet tönkretesz. A Krisztusban megadja a bűnbocsánatot; a Krisztusban megismerteti velünk önmagát; a Krisztusban adja az ő igéjét, amely az életnek kenyere. Szívünkbe plántálja azt a nagy szeretetet, amely az élet örök törvénye, hogy aki azt cselekszi, éljen általa. Elküld bennünket ebbe a világba, hogy itt bontakozzék ki életünk, itt működjenek Istentől kapott erőink; itt kamatoztassuk az Istentől nyert talentumainkat. Ahogyan az első embert az Éden kertjébe helyezte, hogy azt művelje és őrizze, úgy helyez bennünket a világba.

De már az Édenkertet is őrizni kellett, nemcsak művelni. Mihelyt elkezdjük a földet művelni, mindjárt rájövünk, hogy azt őrizni is kell, mert azonnal mutatkozik az ellenség is, azok a hatalmasságok, amelyek nem akarják, hogy a földműves célt érjen; hogy a jóakarát győzzön; hogy a föld az legyen, amivé Isten az ember révén tenni akarja. Az Édenkertben ott van a fa, amely úgy a jó, mint a gonosz tudásának fája. Megvan a lehetősége annak, hogy a világban az ember megismerje már az elején a gonoszt és megkívánja a gonoszt és diadalmaskodjék az emberen a gonosz. Az embernek kezdettől fogva döntenie, választania kellett, hogy akar-e Isten kertjében munkálkodni vagy nem; hogy az Istennek munkatársa akar-e lenni, vagy az Isten ellenlábasa és a gonosznak a szövetségese. A hazugságnak ravasz atyja, az ördög, állandóan körüljár és keresi, hogy kit tud meg ejteni, kit tud hálójába keríteni, rendeltetésétől eltéríteni.

A hazugság és a ravaszság nagy hatalom. Hatalmának nagysága abban is megmutatkozik, hogy ezt a világot, amelyet Isten szépnek és jónak teremtett, amelyben Isten mindent, amit teremtett, jónak talált, úgy, hogy ami Istenben láthatatlan, a világ teremtésétől fogva az ő alkotásaiból megérthető és meglátható, úgy mutassa be az embernek, hogy a világ törre és csapdává lesz, amely az embert rabul ejti és a kárhozatba juttatja. Isten

szereti a világot. Hiszen az ő alkotása. De ennek a szeretetnek megváltó szeretetté kellett válnia a Krisztusban, hogy a világ el ne pusztuljon a bűnökben és a bűnök miatt. Annyira eltorzította az ördög álnoksága a világot és benne az embert. Annyira elfajult a világ, hogy Isten arra kénytelen bennünket figyelmeztetni, hogy ne szeressük a világot. Mert az ördög úgy megteveszt bennünket és annyira megrontja érzésvilágunkat is, hogy a világban azt szerethetnénk, amit utálnunk kell; arra törekednénk, amit kerülnünk kell; azt ápolnánk, amit irtanunk kell.

Az ördög annyira ki tud forgatni minket minden józanságból és igaz ismeretből, hogy bár az Istent megismertük, mégis az ő dicsőségét felcseréljük a mulandó embereknek és madaraknak és négylábú állatoknak és csúszó-mászó állatoknak kép-másával s a teremtett dolgokat imádjuk az örökké állandó Teremtő helyett. Elannyira, hogy Istennek kifogyhatatlan irgalma és szeretete mint emésztő és perzselő harag irányul az istenellenes világ ellen. Az ördög és bűn még az isteni szeretetet is haraggá változtatja át. A kegyelmet halálos méreggé. Az üdvösséget, amelyet Isten készített, kárhozattá. És ha azt a világot szeretjük, amelynek vonásait az ördög mutatja és kedvelteti meg velünk, akkor mi is beállunk azok közé, akik Isten haragját zudítják a világra és az emberekre. A világgal való barátkozás ellenségeskedés Istennel. Ha valaki a világot szereti, nincs meg abban az Atya szeretete. Nem szolgálhatunk két úrnak. Vagy az Istent szeretjük, vagy azt a világot, amelyet az ördög mutat be, hogy azt szeressük, ami a világban ördögi és az embert megrontja.

A világot, amelyet kerülnünk kell, az ördög igen kívánatossá tudja tenni. Már Éva úgy látta az Édenkertben az ördögi varázslat alatt, hogy a fa és gyümölcse jó, kedves és kívánatos. Jó az eledelre: ez a testnek kívánsága; kedves a szemek: ez a szemek kívánsága; kívánatos a bölcseségért: ez az élet kérdésese. És mai szent leckénk megjegyzi mindehhez, hogy ezek nem az Atyától vannak, hanem a világból; abból a világból, amelyet az ördög ravaszsága úgy állít be, hogy kárhozatunkra válják. Mikor az ördög arra akarja rávenni Jézust, hogy a követeket változtassa kenyerekké, ez a testnek kívánsága; amikor azzal kísérti meg, hogy vesse alá magát a templom tetejéről, ez a szemek kívánsága; mikor neki igéri a világ minden országát és azok dicsőségét, ez az élet kérdése. Mindezek nem az Atyától vannak, hanem a világból, ahogyan azt az ördög mutatja be. Simon Péter révén azzal kísérti Jézust, hogy kímélje magát. Júdást pénzzel viszi romlásba. Anániást és Safirát a dicsvággal. Démás elhagyta Pál apostolt, mert ragaszkodott ehhez a világhoz, ahogyan az ördög mutatta és kínálta neki. Megszámlálhatatlan azoknak a serege, akiket a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kérdésese romlásba sodort.

Ennek a kísértésnek ereje, megbűvölő hatalma ördögi káprázaton alapszik, de még máson is. Az ördög szépen fel tudja

cicomázni a világ ártalmát és mérgét. Megédesíti. Ravaszága abban is megmutatkozik, hogy keveri a kártyáját. Istenit és ördögöt összekever. Nehéz eligazodni. „Csakugyan azt mondja az Isten?“ Tényleg, Isten valamit mondott. De mit? Olyan könnyű egy kicsit elmásítani azt, amit Isten mondott! „Ha Isten fia vagy...“ Tényleg Isten fia vagyok. De olyan könnyű ezzel visszaélni! Mindent Isten teremtett; ez a világ az ő világa. Isten mindent jónak talált. Isten szereti a világot. Mi kifogásod lehet az ellen, hogyha élvezetet találsz az e világ kínálta gyönyörűségekben? Hiszen Isten teremtette azokat az örömeket, az Isten teremtett téged olyannak, amilyen vagy. Tehát olyannak, hogy abban találd az örömet, amiben találsz. Isten boldoggá akar tenni; te is boldog szeretnél lenni. Hát akkor miért nem kapnál azokon, amikben örömet találsz? Az ördög jó érvelő. Igen élesen gondolkodik s tud bánni a szavakkal meg a szívekkel. Jobb lélekbúvár, mint bárki más. Ért hozzá, miként kell a madarat lépre csalni. Hogy milyen csalétket kell a horogra akasztani, aszerint, hogy milyen halat akar fogni.

De van a kísértés erejének egy másik oka is. Mibennünk, a mi megromlott természetünkben, a bennünk levő régi emberben. Belülről, szívéből származnak a gonosz kívánságok. A szívben megvan a hajlandóság a rosszra, a bűnre. Az ördög minden magvetése termékeny talajra talál szívében. Az emberek istenfélelem és Isten iránti bizalom nélkül, vétkes kívánságtól fertőzötteen születnek; a test, a szem, a lelki gőg már eredetileg az ördög könnyű prédájává teszi őket. Az az ember, aki víztől és Szentlélektől nem született, nem láthatja Isten országát, nem értékelheti annak javait, nem hajlandó Isten akaratát szerint élni, nem lép be a szoros kapun és nem jár a keskeny úton. Lélekszakadva tudunk futni a lidércfény után, ellenben az isteni világosság elől elbújunk; minden erőnk megfeszítésével átadjuk magunkat a test cselekedeteinek végrehajtására, ellenben lomhák vagyunk a Lélek gyümölcsseinek megteremtésére. Végkimerülésig, idegösszeroppanásig hajszoljuk a világi, múltó javakat, ellenben rendellenesnek tartjuk azok gondolkodását és életmódját, akik a Lélektől újjászülettek és istenesen élnek ezen a világon. Önmagunktól nem jutunk el Isten megismerésére és megszeretésére. A kegyelem nélkül elveszettek és elkárhozottak vagyunk. A Megváltó keresztfája ma is botránkozás a cselekedeteikkel kérkedőknek és bolondság az elméjükben felfuvalkodottnak. A család kívánságok miatt megromlott régi emberünk a saját bűnös indulataitól vitetve fut az ördög elé, az ördög törébe és hálójába s azt hiszi, hogy ezzel viszi előbbre ügyét, ezzel lesz boldog, ezzel tölti be emberi rendeltetését. Az eredendő bűnben született ember a saját kívánságait ismeri fel az ördögi kísértésekben s azért szívesörömet behódol miközben azt képzei, hogy a világot a maga szolgálatába állítja, a világ urává lesz. Mire észreveszi — ha ugyan észreveszi — hogy az ördög uralma alatt minden tudományos és

gyakorlati vívmánya, találmánya, felfedezése csak mélyebben húzza alá a rabszolgaságba és a nyomorúságba, akkorra már késő.

A világ, amelyet olyan csábítóan szépnek fest az ördög, elmúlik. A világgal együtt elmúlik annak kívánsága is. És akkor szörnyű kiábrándulás vesz erőt mindazokon, akik zsákmányul estek a test kívánságának, a szemek kívánságának és az élet kérkedésének. Semmivé válik a sok kincs, amit gyűjtöttek, hiábavalóságnak bizonyul mindaz, amivel kérkedtek; eloszlik az, amiben gyönyörködtek. És miért múlik el a világ és annak kívánsága? Azért, mert azt a világot, amelyet nem szabad szeretnünk, az ördög varázsolta elénk. Annak nincsen valósága; nincs isteni vonása és állománya. Amidőn az ördög uralma megszűnik, uralmával együtt véget ér világa és birodalma is. Istennek fia az ördög minden munkáját lerontja. A csalóka délibáb széjjelfoszlik s csak azok maradnak meg örökké, akik ebben a világban ismerik és cselekszik Isten jó és kegyelmes akaratát. Akik tehát meggyőzték a gonoszt s akikben az Isten ígéje megmarad és gyümölcsöt terem.

Oculi.

I. Péter 1, 13—16.

Az apostol olyan embereknek ír, akik azelőtt Istent nem ismerték, de akiket Isten kiválasztott a Szentlélek által az engedelmességre és a bűnbocsánat elnyerésére. Azt az állapotot, amelyben a levél olvasói korábban voltak, az apostol a tudatlanság állapotának nevezi. Ez a tudatlanság korántsem jelenti azt, hogy semmit sem tudtak. Igen sok mindent tudtak, de mindent rosszul tudtak, mert a kiindulási pont, az alap, volt téves. Nem ismerték Istent. S ez a tudatlanság nem valami mellesleges vagy jelentéktelen tulajdonság. Ez a tudatlanság bűn. Olyan bűn; amelyre nincs mentség. Bűn, amelynek zsoldja a halál. Bűn, amely Isten haragját vonja magára. Ezen a tudatlanságon csak úgy lehet változtatni, hogyha Isten megbocsátja a Jézus Krisztusért. Isten kegyelme nélkül a bűnös és kárhozatos tudatlanságból nincsen szabadulás vagy kiút.

Ez a tudatlanság nem jelent gyermeki ártatlanságot. Nem jelent tehetetlenséget. Nem jelenti azt, hogy az ember keresi a tudást. Hogy iparkodik Istent megismerni. Sőt, ez a tudatlanság kérkedik és nagyra van. Hetvenkedik, cselekszik, lármát csap. Ez a tudatlanság a világ piacán szabályozza az árakat, a forgalmat, szedi a vámot és zsebrevágja a hasznót. A maga nemében igen szemfüles, élelmes, erőszakos és tolakodó. Ami nem is csoda, mert az Isten dolgaiban való tudatlansággal együtt jár az ördög dolgaiban való alapos képzettség és jártasság. Ez a tudatlanság az embert hatalmában tartja, mert a testi kívánságokkal és élvezetekkel lenyűgöz. A kívánságok révén bennünk, a szívünkben, a lelkünkben fészkel, onnan irányít és ösztökél.

Amikor az ember azt hiszi, hogy a maga életét éli, a maga akaratára szerint gondolkodik, tervez, beszél és cselekszik, nem veszi észre, hogy kívánságai és romlott akarata miatt az ördögnek engedelmeskedik, a bűnnek a szolgája. Minden beavatkozás ellen tiltakozik. Személyiségére, egyéniségére, jogaira, emberi méltóságára hivatkozik, önállóságát és függetlenségét domborítja ki s nem tűri, hogy legszemélyesebb dolgaiban mások turkáljanak. S így az ördögtől a bűnös kívánságok pórázán vezetve, halad a kárhozat, a pokol felé. Tudatlanságában.

S ezen nem tudunk változtatni. Mi emberek nem. Sejtlemem sincsen róla, hogy hányan vannak köztetek, akik még ennek a veszedelmes és kárhozatos tudatlanságnak az állapotában vagytok. De még azok maguk sem látják ezt, akik közületek ebben az irányban tudatlanok. Mi több, azok tartják magukat köztünk a legeszesebbeknek és legokosabbaknak. S mindaddig megmaradnak ebben a nézetükben, amíg az Isten meg nem könyörül rajtuk, amíg a Szentlélek által meg nem világosítja és el nem hívja őket a sötétségből a világosságba, az ördög hatalmából Fiának, a Jézus Krisztusnak országába. Isten beavatkozása nélkül el sem indulhatunk a keskeny úton, amely az életre visz. Isten hirdetteti ma is néktek is az ő igéjét, az evangéliomot, amely Istennek ereje a hívőnek üdvösségére. De ez az ige, ez az evangéliom értelmetlenség, bolondság és botránkozás ma is mindazoknak, akiknek szívét Isten meg nem nyitja annak befogadására. Péter apostol azoknak írt, akiket Isten már elhívott, kiválasztott, megvilágosított, megszentelt és gyülekezetbe, az egyházba begyűjtött. Vajha ma, ezen a helyen, ebben a gyülekezetben is, amikor nektek hirdettetik az ige, ilyen embereknek szólna s akik köztünk még nem ilyenek, azokat vajha ma, most, átvinné Isten az ő szeretett Fiának országába!

Még azt sem állítanám, hogy a „tudatlan“ embert nem foglalkoztatja Isten. Azonban a bűnös kívánságoktól megfertőzött gondolkodása annyira megtéveszti, hogy az örökkévaló Istennek dicsőségét felcseréli emberek és barmok képmásával. Úgyhogy amikor Isten kijelenti az embernek: „Én szent vagyok“, az érzéki, a testi, a csalárd kívánságok miatt megromlott ember ezt nem tudja megérteni. Nem tudja ki beszél hozzá s nem tudja mit mond neki. Nem ismeri sem az Istent, aki szól, sem azt a szót nem érti, hogy „szent“. A „tudatlan“ ember Isten szavát is kiforgatja, az Isten igéjét is elcsavarja, meghamisítja, lealjasítja. Mert az Isten szavát csak az érti meg, ki Istent ismeri, tiszteli, szereti. Akinek a szíve távol van Istentől, az félreérti még akkor, hogyha iparkodik behatolni Isten titkaiba és igéjébe. Az Isten igéjéhez a kulcs a hit. Az Isten titkait csak a Szentlélek, Isten lelke érti és érteti meg.

Még mi emberek sem értjük meg egymást. Még embertársaink beszédét is hányszor félreértjük, félremagyarázzuk. Mennyivel inkább áll ez Isten beszédére! Nem hiába hangoztatja Péter apostol, hogy legyünk engedelmes gyermekei Istennek.

A hitből fakadó engedelmesség magyarázza helyesen Isten ígét. Amíg nem akarsz engedelmeskedni, és pedig örömmel engedelmeskedni Istennek, addig a Biblia bezárt könyv előtted. Hét pecséttel lezárt könyv. „Íme jövök, hogy teljesítsem a te akaratodat!": ez a készség, ez az odaadás nyitja fel a titkot, mutatja meg az értelmet, a jelentést. Ahogyan az Úr Jézus mondja: „Ha valaki cselekedni akarja Isten akaratát, megismerheti e tudományról, vajjon Istentől van-e, vagy én magamtól szólok.“ De ha ezt a készséget a Szentlélek felébresztette bennünk, ha a Szentlélek mindenestől újjászült bennünket, akkor az „előbbi kívánságok“ elsorvadnak. Helyükbe lép a reménység, amely Isten megtapasztalt kegyelmén alapul és meg nem szégyenül, hanem valósággá lesz, amikor majd Jézus Krisztus megjelenik dicsőségében. Ez a reménység állandó szellemi és lelki készenlétet követel tőlünk. Megkívánja azt a bölcseséget, amely a Jézus Krisztusban található s megvan azokban, akikben a Jézus Krisztus lakozik. Ez a reménység gondolatainkat, törekvéseinket arra a ragyogó jövőre irányítja, amikor lesz az új ember számára új ég és új föld, amelyben igazság lakozik. Amikor nem lesz meg az az áthidalhatatlan úr a világ és Isten között, az ellentét az ember és az Isten akarata, az ember és az Isten gondolatai között, amikor mindnyájan Istentől tanítottak lesznek.

Az Isten azt mondja: „Szentek legyetek, mert én szent vagyok.“ Ez az ige nagy kegyelemnek a kinyilatkoztatása. Mert Isten az őt szeretőkkel itt közli, hogy arra rendelte őket, hogy olyanok legyenek, mint ő. Jézus Krisztus is erre buzdít, amikor azt mondja: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes!“ János apostol pedig azt írja: „Most Isten gyermekei vagyunk, és még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk. De tudjuk, hogy ha nyilvánvalóvá lesz, hasonlókká leszünk Ő hozzátok: mert meg fogjuk őt látni, amint van.“ (L. még: Róm. 8, 16. 17). Ezzel az igével Isten bennünket magához fűz és legközvetlenebb viszonyba juttat önmagával. Azért kell szenteknek lennünk, mert Istené vagyunk; mert Isten jogot formál hozzánk; mert tulajdonába vesz a Jézus Krisztus által. Kegyelemből. És egészen. Nem szolgálhatunk két úrnak. Nem lehetünk hitetlenekkel felemás igában. Isten tulajdonává lenni annyit jelent, mint a világtól elszakadni, sőt magunkkal is gyökeresen szakítani: „Ne szabjátok magatokat a ti előbbi kívánságaitokhoz!“ És mivelhogy a gonosz gondolatok, a bűnös kívánságok a szívből származnak, azért a szívünknek, vagyis legbelsőbb emberünknek, az elrejtett embernek kell egészen átváltoznia, hogy teljesen Istené lehessen az, akit Isten a magáénak elfogad.

Nem arról van tehát szó, hogy szívünk kertjéből gyomláljuk a bűnöket s ültessük el benne az erényeket. Nem arról van szó, hogy fejlődünk a jó irányban; hogy csináljunk egy negyed- vagy fél-, vagy egész fordulatot. „Szentek legyetek“, ez azt jelenti, hogy szülessünk újjá, legyünk más emberek, mint amilyen-

nek voltunk addig, amíg Isten ki nem választott és el nem hívott bennünket. Amíg Isten követelésének ezt a gyökereikig ható, feltétlen és mindenre kiterjedő hatályát meg nem láttuk, addig kevéssel beérjük és igen szerény igényeket támasztunk önmagunkkal szemben. Távol vagyunk még attól a lelkilettől, amely azt mondja: „Magsanyargatom testemet és szolgává teszem“. „Ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát“, azt az országot, amelynek eljöveteléért imádkozunk. A mennyei Jeruzsálemben nem megy be semmi tisztátalan, hanem csak akik beirattak az élet könyvébe, amely a Báránnyé.

Isten, aki azt parancsolja, hogy szentek legyünk, arról is gondoskodott, hogy szentté lehessünk. Egyszülött fiának vére megtisztít minden bűntől. Az Isten Lelke megtisztítja és megszenteli azokat, akik a Lelket nem szomorítják meg. A Szentlelket pedig Isten, a mennyei Atya megadja mindazoknak, akik azt tőle érik. Jövel, Szentlélek Úr Isten!

Laetare.

II. Kor. 7, 4—10.

Mai evangéliomunkból hallottuk, hogy Isten Fia miért jött árva földünkre. Azért, hogy megölje a halált, amely a bűn miatt a világon uralkodott. Azért jött, hogy a halál martalékaul esett világnak életet adjon. Ezt az életet, a bővölködő, diadalmas életet Jézus Krisztus a vérevel, szenvedésével, halálával szerezte meg. S gondoskodott arról is, hogy ez az élet továbbplántáltsék. Az örökélet továbbplántálására, átszarmaztatására való itt a világban az ige, a szentségek, az egyház. Ennek az életnek a terjesztését szolgálják mindazok az emberek is, akik a Krisztust befogadják, követik, szolgálják. Minden hívő keresztyén ember az életet közvetíti a vele érintkező embereknek. Minél több van bennünk a krisztusi életerőből, annál több áldás fakad belőlünk. Akik a Krisztusban elnyerték Isten áldását, azok áldássá lesznek. Kicsoda nyomozhatná ki, hogy egy-egy hívő keresztyén életéből mennyi áldás, mennyi jó származott!

Ha tudjuk azt, hogy mi az Atyának áldottai vagyunk, akkor tudnunk kell azt is, hogy az áldást tovább kell adnunk. Akiknek a Krisztus életforrásukká lett, azokkal szemben fennáll Krisztus azon ígérete és követelése, hogy maguk is életforrásokká legyenek. Az örökélet vize őrajtuk keresztül áramlik a világ vadon, kietlen sivatagjába. Az egyház története számos példát mutat fel a hívőknek arra, hogy miként lehetnek életforrásokká, áldássá. Mű Pál apostol leveléből tanulhatunk erre vonatkozóan. Pál apostol az Úr Krisztusnak választott edénye volt, hogy hordozza Urának nevét s ezzel a névvel az életet és üdvösséget, pogányok és királyok és Izráel fiai előtt. Ebben a szolgálatban Pál apostol nem vallott szégyent; de az ő Ura sem vallott vele szégyent. Kétségtelen, hogy mi is valamennyien Jézus Krisztus nevét hordozzuk a világban, mert hiszen keresztyéneknek nevez-

tetünk. Milyen jó lenne, ha mi sem vallanánk szégyent és mivelünk sem vallana szégyent a Krisztus!

Az apostol egészen őszinte és nyílt. Bepillantást enged szívébe. Beszél nyughatatlanságáról, nyomorgattatásáról, harcairól és félelméről. Nem lehet áldássá másoknak az, aki nem őszinte, aki elzárkózik belsejének feltárása elől, aki erősebbnek akar feltűnni, mint amilyen. Őszintén bevallja, hogy nem tudta, milyen hatása lesz annak a feddő levelének, amelyet a korintusi gyülekezethez intézett. A dorgálás szeretetből fakadt, de vajjon a hívek milyen visszhangot adnak rá? Sértve érzik-e magukat, vagy megalázkodnak és megbánják bűneiket? Mennyire igaz, hogy szavaink és cselekedeteink hatása nem csupán tőlünk, a mi jóakarunktól függ, hanem éppen olyan mértékben attól is, hogy akiknek szántuk, hogyan fogadják! Emellett és elsősorban nem vagyunk-e Istenre utalva, hogy szavaink és tetteink megfeleljenek Isten akaratának; hogy Isten nyissa meg azok szívét és lelkét, akikhez szólunk, hogy szavainkat, cselekedeteinket úgy értelmezzék, ahogyan mi Isten Lelkétől indítatva, elgondoltuk! Mennyi félreértés, mennyi félremagyarázás van a világban! Még a legvilágosabb szavakat is hányszor eltorzítja az emberi hiúság, önzés, érdek vagy tudatlanság! Valóban, Isten megsegítése nélkül szinte lehetetlen, hogy egymást mi emberek megértsük!

Nem csoda tehát, ha az apostol testének sem volt nyugodalma, amikor annyira szívén viselte a gyülekezeteknek ügyét, a lelkeknek üdvét. Ha talán kisebb mértékben is, de mindnyájan átérezhetjük az ő aggodalmát, hogyha már megpróbáltuk azt a nehéz munkát: lelkeket Krisztushoz vezetni és Krisztusnál megtartani! Reánk nehezedik a nagy felelősség mellett a nagy bizonytalanságnak és a tehetetlenségnek érzése is. Megaláztunk. S jó, ha megalázkodunk. Mert Isten az alázatosoknak ad kegyelmet. Önhittséggel, elbizakodottsággal soha sem lehetünk áldás. Csak alázatos emberek lehetnek életforrások, lehetnek áldás mások számára. Hogyan származhatna felebarátainkra üdv és áldás, hogyha Isten ellenállását hívjuk ki terveink és munkánk ellen. Már pedig Isten a kevélyeknek ellenük áll! Az egyetlen igaz és jó pásztor, Jézus Krisztus milyen nagy nyomatékkal mondja: „Tanuljátok meg tőlem, hogy én szelid és alázatos szívű vagyok!”

És íme az Isten az alázatosnak itt is kegyelmet adott! Megvigasztalta az apostolt. Megvigasztalta először azzal, hogy megérkezett az apostolhoz Titus; másodsor megvigasztalta azokkal a hírekkel, amelyeket Titus a korintusiakról hozott.

Isten minket nem apostolokul rendelt. De bizonyára áldásnak rendelt. És éppen Titus mutatja nekünk, hogy miképpen tehetünk nagy szolgálatot mi kicsiny keresztyének a keresztyénség nagy hőseinek. Isten minket is fel akar használni arra, hogy isteni vigasztalást vigyünk Istenországa olyan munkásainak, akik talán éppen abban a helyzetben vannak, mint Pál apostol volt Titus megérkezése előtt: „kívül harc, belől félelem“. Titus

megjött s az apostol megvigasztalódott! Mennyi keserűséget okoztak már azok a Titusok, akik az egyházi vezetőkötől, az egyház hivatalos szolgáitól valamiféle megbízást kaptak és — nem jöttek meg; nem tértek többé vissza oda, ahonnan kiküldetésüket, megbízatásukat kapták! Mennyi lelki gyötrődést szenvednek a lelkipásztornak azok a konfirmandusok, akik az oltárnál hűséget fogadnak egyháznak, templomnak és többé nem térnek vissza az oltárhoz! Milyen egyszerű eszközöket tud Isten felhasználni arra, hogy vívódó szolgáját megvigasztalja: Titus megjött! Gondoljuk meg mindnyájan: nem vagyunk-e mi is Titusok, akiket valahol valaki vár, akiket az Isten valakihez küld, hogy általunk megvigasztalja, de mi eddig nem érkeztünk meg. És ha úgy érezzük, hogy az Isten vigasztalónak rendelt bennünket valakihez, akkor menjünk el, hogy megjöttünkkel Isten megvigasztalhasson egy aggódalmaskodó, nyugtalankodó, vergődő lelket!

Isten megvigasztalta az apostolt azokkal a hírekkel is, amelyeket Titus az apostolnak vitt. Hányszor tapasztalja az ember, hogy a rossz híreket ugyan körülhordozzák, mint a véreskarot, ellenben a jóhír ritka, mint a fehérholló; vagy ha kényszeredetten továbbadják is, olyan csomagolásban nyújtják, hogy akit legközelebről érdekelne, annak kevés öröme telik benne. Titus is adhatott volna a híreinek olyan mellékízt, hogy az apostolnak kevés öröme tellett volna bennük. Azonban Titus az apostol megvigasztalására rendeltetett Istentől. Azért a korintusi keresztyének Isten szerint való megszorodásáról úgy számolt be, hogy az apostol még jobban örvendezett. Sok ember természete olyan, hogy a fehér papírlapon csak a kis fekete pontot veszi észre, s nem látja, vagy nem akarja meglátni, hogy azon a kis ponton kívül az egész lap fehér. Csak annyit tud mondani, hogy a papíron van egy fekete folt. A másik ember az elenyésző kis fekete pontot nem is említi, hanem arról beszél, hogy milyen szép a fehér papírlap. Titus ezen utóbbiak közül való volt és azért tudta Isten vigasztalásul felhasználni. Áldás csak úgy lehetsz másoknak, ha a jóhírt, mint valóban jóhírt adod tovább, minden fanyar mellékíz nélkül.

A korintusiak az apostol feddő szavaiból rájöttek arra, hogy Isten ellen vétkeztek. Vagyis az Isten Szentléleke munkálkodott bennük az ige által. Mert a Szentlélek az, aki meggyőzi az embert a bűnről, amiről emberileg lehetetlen meggyőzni. Az embernek lehetnek lelkiismeretbeli furdalásai a Szentlélek nélkül is. Az ember szomorkodhatik hibái miatt azért, mert ezzel ártott a hírnevének, vagy meghíúsította messzebbmenő terveit. A Szentlélek nélkül az ember elmehet a bűnei miatt való szomorúságban addig a határig, hogy megutálja önmagát. De egyedül a Szentlélek szomoríthatja meg a bűnös embert úgy, hogy Istenhez tér, bűneit Istennek vallja meg és bűneire Istentől bocsánatot kér a Jézus Krisztus érdeméért. Életünk, cselekedetünk, szavunk, egész személyiségünk akkor lesz áldás,

hogya Isten fel tud bennünket használni arra, hogy emberek Isten szerint szomorodjanak meg a bűnbánatra, a megtérésre és az újjászületésre a Szentlélek által. Világ szerint való szomorúságot mindenki tud szerezni és terjeszteni. Azért olyan nagy a világ szomorúsága. Mert a „világi örömök“ helyett sokkal több joggal beszélhetnénk a világnak kilátástalan és vigasztalan szomorúságáról. Üdvösségre való megbánhatatlan megtérést szerző szomorúságot ellenben csak azok tudnak előidézni, akik önmagukat átadták hasznos eszközül a Szentléleknek, s ezek az emberek az életforrások, ezek az Úr áldottai és áldás a világnak.

Judica.

I. Péter 1, 17—25.

Isten, az igaz bíró, személyválogatás nélkül megítél eleveneket és holtakat a cselekedeteik szerint. Az ítélet napját sokan szeretnék kikapcsolni vallásosságukból. De Isten igéje ezt a napot nyilvántartja. S a hívő keresztyén földi élete ennek az ítéletnek megy elébe. Éppen azért, okosan tesszük, hogyha életünket már most állandóan az ítélet alá helyezzük, az ítélet mérlegére tesszük. Az Isten igéjét úgy alkalmazzuk magunkra, cselekedeteinkre, gondolatainkra és viselkedésünkre, hogy az ige világossága megítéljen bennünket. Ha ezt tesszük, akkor jövővénységünk idejét félelemben töltjük el; t. i. akkor félünk bűnt cselekedni. Nem Istentől félünk, nem is az ítélettől félünk; mert hiszen hogyha Istent szeretjük, ez a szeretet kiűzi a félelmet. Hanem félünk önmagunktól, a magunk gyarlóságától és romlottságától. Annál inkább, mert tudjuk, mibe került Istennek az, hogy kiűzze belőlünk a tőle való félelmet és az ellene való zúgolódat. Tudjuk, hogy Isten bárányának, a Krisztusnak drága vérén váltattunk meg attól az átörökölt hiábavaló, Istentől idegenkedő élettől, amely tele volt panasszal, csüggedéssel és az életnek gondjaival. Amiképen Mózes felemelte a rézkígyót a pusztában, s akik arra feltekintettek, meggyógyultak a kígyómárból, aképpen kellett a Krisztusnak felemeltetnie, hogy aki őbenne hisz, annak örök élete legyen és feltámadjon az életre az utolsó napon. Hogy mi az Istent Atyánknak hívhatjuk, az nem olyan egyszerű és magától értetődő dolog, mint sokan gondolják. Nagy ára volt ennek. Az ára az volt, hogy Jézus Krisztus a bűneink terhét hordozta, átokká lett értünk, s mi az ő sebeivel gyógyultunk halálos nyavalyánkból.

Az Atyához senki sem mehet, hanem csak a Krisztus által; és senki sem mondhatja Istent Atyának, hanem csak a Krisztus Lelke által. A Szentlélek által hisszük azt, hogy kegyelmes Istenünk van. Így lesz a mi hitünk reménység Istenben. Máskülönbén a hitünk, amely Istenhez vezet, nem reménység, hanem az ítéletnek valamely szörnyűséges várása volna.

Amikor magunkat állandóan Isten ítélete alá helyezzük s

magunkat ítéljük meg, hogy el ne ítéltesünk, ezt azzal az engedelmességgel tesszük, amellyel az igazságnak tartozunk. A leplezetlen, nyílt és részrehajlatlan igazságnak. Honnan ismerjük meg az igazságot? Megint csak a Szentlélek az, aki elvezérel bennünket az Ige által az igazságra. Szentlélek nélkül az igazságról az a véleményünk, ami Pilátusé volt: Mi az igazság? A Szentlélek által megtudjuk, hogy Jézus Krisztus az igazság, amiképen ő az élet is, meg az út is. És ez az igazság némelyeknek elestére, másoknak feltámadására lett nyilvánvalóvá érettünk, az idők végén. A Krisztus lett nekünk az Atyától bölcsesség, igazság, szentség és váltság. Ehhez kell magunkat szabnunk, hogy el ne kárhoztassunk az ítéletben. Megvan mindnyájunkban az a veszedelmes hajlandóság, hogy magunkat szeretnénk megtenni mértéknek, amellyel a világot, az embereket s a magunk tetteit lemérjük. Az ítéletben azonban csak a Krisztus-szabású ember állhat meg. A Krisztusnak kell bennünk kiábrázolódnia. Hogy a Krisztusban találtassunk, mint akiknek nincs saját igazságunk a törvényből, hanem van igazságunk a Krisztusban való hit által, Istentől való igazságunk a hit alapján.

Önmagunkat meg kell tagadnunk. A régi emberünket irgalom nélkül meg kell öldökölnünk. „Öldököljétek meg a ti földi tagjaitokat!“ Egészen más emberekké kell válnunk, mint amilyenek a testi leszármazásunk folytán vagyunk. És ez az új, ez az újjászületett ember annyira más ember, hogy még a szavai is más jelentéssel bírnak, mint a régi ember szóhasználata. Más értelmet ad szavainak a Lélek, amely megtisztítja a lélkét, a gondolkodását, egész lényét. Más jelent az újjászületett ember ajkán és életében az engedelmisség és a szeretet. A régi ember, aki megromlott a család kívánságok miatt, szintén ismeri az engedelmisséget: engedelmisségre akar kényszeríteni másokat, engedelmeskedik a saját bűnös kívánságainak, viszont engedetlen Istennel szemben s ezt az engedetlenségét avval szereti kimagyarázni, hogy Isten eljárását bírálja, hibáztatja, érthetetlennek és igazságtalannak tartja. Amikor azután engedetlenségének következményei mutatkoznak mindenféle nyomorúságban, nyavalyákban és bajokban, ezekért megint Istenre hárítja a felelősséget: hogyan engedheti meg az Isten, hogy velem ilyesmi történjék, rajtam ilyesmi essék! Engedelmeskedett a bűnnek és a gonosznak, a testnek, a világnak és az ördögnek s azután még az oknyomozásában is lázad Isten ellen. A régi ember ismeri a szeretetet is. Szereti önmagát és jogot formál arra, hogy mások őt szeressék, érte minden áldozatot meghozzanak. Azt magától értetődőnek tartja, hogy neki kedvében járjanak, szeszélyeit, vágyait kielégítsék, neki szolgáljanak. De azonnal hevesen és méltatlankodva tiltakozik, hogyha tőle várnak szeretetet. Szívós mint a pióca vagy a kullancs, hogyha másoktól szeretetet követel; de mereven elzárkózik, ha neki kellene szeretetből áldozatot hozni. Érdekből, hogy kamatosan visszafizessék neki, hajlandó képmutatóskodni, szeretetet mutatni, de nincs igazán

jószívvel senkihez, nem is lehet, mert a szíve nem jó, hanem romlott; nem tiszta, hanem bűnméreggel kevert. A bojtorjánról nem lehet fügét szedni, sem a tövisről szőlőt.

Az ítéletben csak az újjászületett ember állhat meg. Az újjászületés magának Jézusnak a tanítása szerint megfoghatatlanul titokzatos munkája Istennek. Halljuk a szél zúgását, de nem tudjuk, honnan jó és hová megy. Így van az az ember, aki a Lélektől született. Isten igéje által szül bennünket újjá a Szentlélek. Ugyanaz az ige, amely új embert formál belőlünk, kárhoztatja el a régi embert. Azt mondja Jézus: „Aki megvet engem és nem veszi be az én beszédeimet, van annak, aki őt kárhoztassa: a beszéd, amelyet szólottam, az kárhoztatja azt az utolsó napon.“ Isten igéjének erejét nem lehet semlegesíteni. „Ezeknek halál illatja a halálra; amazoknak pedig élet illatja életre.“ Nincs középút. „Istennek beszéde élesebb minden kétélű fegyvernél és elhat... és megítéli a gondolatokat és a szívnek indulatait.“ Ől és elevenít. Élet van benne; él és megmarad. Aki az ígét hallotta, az az igének hatása alól többé nem szabadul. Annak életútja az ige hatóereje alá került. Vagy a kárhozatba megy azért mert az ígét megvetette, vagy pedig az örökéletre megy, mert az ígét tiszta és jó szívvel megtartotta és gyümölcsöt termelt béketűréssel.

„Ez az a beszéd, amely néktek hirdettetett.“ Hogyha az Isten beszédét hallod, ahogyan ma is hallottad, ez nem véletlenség, nem esetlegesség, ami éppen úgy el is maradhatott volna. Az Isten igéjének olvasása vagy hallgatása mindig sorsszerűség. Végzet. Fátum. Végzetes találkozás Istennel, aki megszólít éppen téged. Adja Isten, hogy ma úgy találkoztál Istennel az ő igéjében, hogy az igéből, mint romolhatatlan magból ma is újjászülésel a Lélek által s megállhass az ítéletben, amely eljő.

Németh Károly
esperes, Lébény.

Virágvasárnap.

Zsidókhoz írt levél 12:1—6.

1. Szövegmagyarázat.

A hit hőseinek serege vesz körül. Úgy képzeled őket, hogy azok követnek minket. Ahányszor itt a földön új győzelmet arat valaki a hívek közül, annyiszor ők mindig újra megerősödnek Isten szeretete gazdagságának látásában. Arra biztatnak, hogy vessük el magunktól nicsak a bünt, hanem „minden akadályt“ is. Sok mindent hordozunk magunkon, ami lehet, hogy nem éppen bűn, de mégis akadályozza futásunkat és emészti bizodalmas erőnket — ez egyébként a levél egyik kedvelt szava: 3:6 és 14; 6:11; 10:35.

Ezek a bizonyságok valóságos felleget képeznek, megszámlálhatatlan sereget. Egy azonban közülük különösen világosan, határozott vonásokkal áll előttünk, Ő, aki több a hit minden hősenél, Ő, aki ébresztője is a hitnek, de aki a hitet győzelemre is viszi. Ő a nagy példa a bizodalmas kitartásra

is, annak jutalmára is: 2. vers. A Jézus földi képét rajzolja elénk itt is, mint 2 : 18; 4 : 15; és 5 : 7—8-ban is, Krisztus szenvedéseit pedig a 3. versben lelki értelmezésben adja.

A levél olvasóinak harca leginkább abból állt, hogy zsidó ellenfelek nyomását érezték magukon. De vannak, akik ennél nagyobb szorongatásokat is álltak ki: 4. vers. Egy közkeletű közmondással bizonyítja, hogy a szorongatattás nevelés. A nevelés pedig Isten atyai szeretetének jele, valamint bizonyíték arra, hogy mi csakugyan fiak vagyunk.

2. Igehirdetés.

Akiket szeret az Úr.

A szenvedés kérdésével életünkben mindannyian viaskodunk. A nagyhét küszöbénél mindig is kényszerítést érzünk arra, hogy mélyebben nézzen bele a szemünk a kérdés lényegébe. Egyszerű volna ma igénknek e sokat idézett verse alapján: „Akit szeret az Úr, megdorgálja, megostoroz pedig mindent, akit fiává fogad”, valami nevelő bölcseséget prédikálni és összevetni Isten eljárását a szülő magatartásával, aki a büntetés által javítani akarja gyermekét. Itt azonban többről és másról van szó. A nagyhét szemtanuivá tesz bennünket annak a harcnak, melyet Isten kezdettől vívott a Sátánnal. Ebben a harcban Isten maga mellett akar látni minket. Az ő országa bajvívóiu! hív el bennünket. S ha készen, engedelmesen odaállunk hozzá, akkor ki vagyunk téve annak, hogy a harcban sebeket kapunk és így a hitünkért kell szenvedést vállalnunk. Az ebben való kitartásra ösztönöz ma az apostoli írás, amikor megállapítja, hogy mindig is úgy volt, hogy akiket az Úr szeret és akik az Urat szeretik, azoknak szenvedés esik osztályrészül.

Ennek igazolásául szól a „bizonyosságok fellegéről”, mely bennünket körülvesz. Ezek a bizonyosságok arról szólnak, hogy Istenért élni nagy kitartást követel. A tizenegyedik fejezetben a zsidókhoz címzett levél írója egy képeskönyvet forgat át a szemünk előtt. Megmutatja nekünk ebben az őszövetség leg-hűségesebbjeit: Ábrahámot, Izsákot, Jákóbot, Józsefet, Mózes, Gedeont, Sámson, Jeftét, Dávidot és a próféták láncát. A leg-nemesebbeket sorolja fel „akikre — nézete szerint — nem volt méltó a világ” és mégis ezek kivétel nélkül szenvedtek. De a többi Isten gyermeke is: „Mások megcsúfoltatások és megostoroztatások próbáját állották ki, sőt még bilincseket és börtönt is; megköveztettek, kínpróbát szenvedek, szétfűrészeltettek, kardrahányattak... nélkülözve, nyomorgatva, gyötörtetve bujdosnak...” (11 : 36—37) és még csak az ígéretet sem láthatták.

Beszédes példák voltak ezek a zsidókból lett keresztyéneknek éppen úgy, mint nekünk, akik történetüket és küzdelmüket ismerjük.

Isten ügye mellett megállni, szenvedés vállalását jelenti. Ezt nemcsak az említett bizonyosságok fellegén; bűnös emberek

életén mutatja meg, hanem amikor most a nagyhét megszentelt napjainak eseményei előtt állunk meg lélekben, megmutatja nekünk a levél írója Isten egyetlenét, büntelen Fiát és felhív minket arra, hogy „nézzünk a hit fejedelmére és bevégzőjére: Jézusra!”

Valóban a nagyhétnek minden állomáshelye, ismerős történetével azt hirdeti nekünk, hogy ő szenvedések között megállt.

Figyeljük meg ragaszkodó szeretettel azokat a támadásokat, melyeket neki a bűnösök részéről kellett elszenvednie. Már virágvasárnapon is ebben volt része, amikor el akarják hallgattatni az újjongó tanítványsereget Jézus mellett és a gyermekek dicsőítésére is féltékenyek voltak. Támadás Jézus ellen, hogy felette titokban kimondják az elvesztő ítéletet, hogy elcsábítják oldala mellől pénzükkel az egyik tanítványt, fustélyokkal és botokkal kivonulnak ellene, megkötözik, durván bántalmazzák, hazugul megvádolják és igazságtalanul elítélik. A szentet megkorbácsolja a bűnös.

Gyermekkorunk óta lelkünkbe vésődött már az, hogy Jézus egészen „végig ellenállt, tusakodván a bűn ellen”. Attól kezdve, hogy a pusztai kísértésben el akarta csábítani a kísértő Isten mellől és a maga kényelme útjára akarta vezetni, egészen addig a kísértéssel teli gúnyolódásig, amikor felhívják, hogy ha Isten Fia, szálljon le a keresztről és akkor hisznek neki.

Jézusnak olyan lélekkel, amilyennel élt, olyan szemmel, amilyennel a világot látta, olyan erővel, mellyel ő rendelkezett, öröm lehetett volna az élet. Ő öröm helyett a legcsúfabb véget választotta, Isten iránti szeretetéért elszenvedte a legborzasztóbbat, emésztő szerelme a gonosztévők keresztfájára juttatta.

De sem az elszenvedett támadások alatt, sem az ellenálló küzdelemben, sőt még csak a keresztfán sem kételkedett abban, hogy az Isten szereti és a bűnösökért vállalt minden nyomorúsága, ostorcsattogása sem szakította el attól, akivel örökké egy volt, az Atyától.

A hitnek ezt a szent fejedelmét és bevégzőjét adja nekünk szemünk elé a mai szentige tanítása. Nem elmélkedő bölcselkedésre szólít fel, amikor a szenvedés kérdésével vívódunk magunk is, hanem szívünkbe írja azt a változhatatlan törvényt, hogy aki Isten sajátjának tudja magát, annak elkerülhetetlenül hordoznia kell a szenvedést. Tehát nem történik velünk semmi hallatlan dolog, hanem éppen szenvedéseink bizonyosítanak meg bennünket arról, hogy mennyei Atyánk szeret.

Ez adjon erőt nekünk a megálláshoz akkor, amikor lan-
kadni érezzük erőnket. Elaléló lelkünk csüggedéseiben ez indítson arra, hogy minden csüggedést szétszórjunk. Ne riasson el Isten ügyétől a rettegés, hogy a szenvedés nagy fájdalommal jár. Hiszen jobban fáj a bűn marása, ha szolgálatába tud kényszeríteni bennünket. Mi a szenvedéseink között olyan hamarosan jutunk el addig a pontig, ahol Isten felé felsóhajtván azt kiáltjuk: „Óh de Atyám eléged meg, Szűnjék már e szenvedés”, pedig

tudjuk, hogy egészen a végig meg kell állanunk. Sőt a szenvedésünk képes annyira elvakítani, hogy a szívünk megriad és azt gondolja, hogy Isten elvetett magától és szeretetlenül büntet. Majd pedig egészen az Istennel szembefordulás bűnét kezdi súrolni a magatartásunk akkor, amikor elfeledkezve a múltban élt hívők szenvedésének okulásunkra megírt példájáról, de elfeledkezve a Megváltó szenvedéseiről is, Istent igazságosabb életrendért ostromoljuk, csak azért, hogy könnyebbé váljék rajtunk a kereszt, vagy egészen megszabadulhassunk tőle. Pedig írva van: „Aki győz, örökségül nyer mindent; és annak Istene leszek és az fiam lesz nékem“ (Jelenések 21 : 7).

Virágvasárnapja a pálmaágakat lengető sokaságot juttatja eszünkbe. Ma arról olvastunk, hogy a mennyei üdvözültek nagy bizonyosságfellege vesz körül minket. Azokról van itt szó, akik „minden nemzetből, népből és nyelvből a királyi szék előtt állnak, fehér ruhába öltözve és az ő kezeikben pálmaágak“. Azokról van itt szó, „akik jöttek a nagy nyomorúságból és megmosták ruháikat a Bárány vérében... és akiknek szeméről eltöröl Isten minden könnyet“ (Jelenések 7 : 9—17). A virágvasárnap ösztönözzön minket arra, hogy szenvedéseink után ott lehessünk a fehér ruhába öltözötték között, akik felszárított könnyel Uruknek pálmaággal hódolnak! Ámen.

Wolf Lajos
budapesti lelkész.

Katedrán

A középiskolai diákszövetségekről.

Iskolai munkánkban kétségtelen, hogy a hittan tanítása az első és legfontosabb tényező. De fontos a lelkipásztori gondozás is. Ez akkor is kellene, ha csak tanítanánk. A lelkipásztorkodás fontosságát megnöveli előttünk az a tény, hogy egy tárgy sem követeli annyira a *nevelve* tanítást, mint épen a „hit- és erkölcstan“. A tárgyból folyó követelés ez. Hiszen ezt azért tanítjuk, hogy hitünk igazságait ismerő keresztyének legyenek tanítványaink, de egyben olyanok is, akik valóban keresztyén életet élnek. Az igazi, a tévelygésektől mentes keresztyén kegyességre, a gyümölcstermő, a hitből fakadó szeretetet gyakorló keresztyén életre pedig épen úgy rá kell nevelnünk a növendék keresztyént, mint ahogyan a helyes, nem hibás beszédre, járásra, illendő viselkedésre és engedelmességre nevelni kell a gyermeket.

Ennek a nevelő munkának nem megfelelő és nem elégséges hely és keret az iskolai hittanóra. A tapasztalat szerint, ahol semmi más nincsen a keresztyén diákmunka számára, mint csak hittanóra és kötelező templombajárás, ott az iskolai fegyelem megszűnésével az egyházhoz való tartozás érzése is sokkal előbb megszűnik. Kell valami olyan „közösség“ a fiatal lélek számára, mely az anyaszentegyház közösségébe kapcsolja be.

Ennek a közösségnek a mai formája nem más, mint a középiskolai diákszövetség. Régi evangélikus iskolai nevelésünk is alkotott diákgyülekezeteket, diákvármegyéket, összehozott iskoladramák előadására csoportokat, de ezek inkább csak játékos csoportosulást jelentettek, mint komoly egyházas munkát.

A diákszövetségek a századforduló liberális teológiai és közösségi keresztyénsége méhéből születtek. Az egyházon kívüli szervezkedésükben is szolgálatot jelentettek, mert hiszen az egyházért és a Krisztusért keletkeztek. Középiskolai munkánkban azonban egészen egyházi szervezkedés alakját kellett magukra öltetniök, mert az egyház hivatalos hitoktatási szolgálatával csak így voltak összeegyeztethetők. Ennek azonban örülnünk kell. Mindig jobban bizonyossá válik, hogy csak annak a keresztyén „egyesülésnek” van létjogosultsága, amelyik nemcsak az egyházért és Krisztusért, hanem az *egyházban* és a *Krisztustól nyert rendeltetésében* végzi szolgálatát. Mai középiskolai diákszövetségeink alapszabályai magukon hordozzák a letűnő teológiai liberálizmus és a kegyességi mozgalmak bélyegét, de olyan fontos meglátások vannak bennük, amiket nem szabad jövőendő ifjúsági munkánkból kikapcsolnunk. Sőt mondhatjuk, hogy evangélikus egyházi diákszolgálatunkban korszakalkotó jelentőségűek és így döntő szempontokat adnak munkánk számára. Ilyenek: a célkitűzésben a keresztyén életre való nevelés; a csoportos munka; munkaösszejövetelek rendezése; a diák-munkáltató módszer stb.

Ne feledjük soha semmilyen ifjúsági munkánkban, ebben sem azt, hogy mikor szövetségi munkánkat végezzük, akkor nem szövetségi és egyesületi tagokkal foglalkozunk, hanem mindig az *egyház ifjúságával*. Nagy kísértés az, hogy erről megfeledkezzünk. Sok veszélyt rejt ez magában. Ezt a kísértést nem győzzük le akkor sem, ha az „egyesület” és „szövetség” név helyébe mást találunk ki, mondjuk: diákgyülekezet, de akkor sem, ha a munkát minden vonalon iskolai és tanáros fegyelem és kényszer alá helyezzük. Az első segítség e téren, ha a diákság vezetője, a diákszövetség vezető elnöke, a vallástánító-lelkész, vagy vallástanár nemcsak tanára, hanem *lelkipásztor*a is a diákgyülekezetnek. A másik nélkülözhetetlen segítség az, ha nemcsak munkáltatunk, hanem a szövetség vezetésébe és irányításába magát az ifjúságot is belevonjuk, mintegy tanítványokat, akik Jézus Krisztus követésére hivatnak el. A harmadik segítség pedig a munka-anyag. Legyen az mindig bibliai, egyházi és teológiai érték. Így az Ige lesz a központ és a legkisebb diákszövetségi megmozdulás is az Ige szolgálatában áll majd.

Mit jelent a gyakorlatban az, hogy a diákszövetség vezetője lelkipásztor? Mindig szem előtt tartja az igazi pásztor képét. Neki naponta pásztor a Jézus Krisztus. Naponta hallgat az Ő szavára és megcselekszi azt. A saját juhait pedig ismeri. Közvetlen személyes kapcsolatot tart fenn tanítványaival. Meglátogatja őket és az ő szobája is mindig nyitva van hívei számára. Ha ezt valóban helyesen cselekedszük, sohasem megy a tanári tekintély rovására. Ellenben a tanári tekintély közismert féltése és óvása mindig rovására van az igazi pásztori munkának. De ezek mind annyira a karizma kérdései, hogy e téren tanácsokat adnunk nagyon nehéz.

A diákszövetség tagjainak, tehát az egyház ifjúságának a munkában való tevőleges részvétele terén a legtöbb gyümölcsöt ígéri az, amikor

a diák maga tesz bizonyosságot diáktársai előtt és vezetgeti azokat a Krisztus nyomdokán. Miért van az, hogy minden rosszba beletaníthatja a diákokat, de amint a biblia együtt-olvasása, együttes keresztyén szolgálat, missziói út munkájára gyűjtögetjük a növendékeket, egyszerre ezer és ezer ellenkezéssel találkozunk: elvonja a tanulástól, szektás irányba nevelődik ifjúságunk, nem tanácsos a bibliát csak úgy a kezükbe adni, félremagyarázzák. Az világos, hogy az ördög sehol sem alszik, de az még világosabb, ha nem foglalkoztatjuk lelkiükkel, munkáltatva tanítványainkat, még több alkalom nyílik az ördögnek. És különben is, hogyan akarunk gyakorlati keresztyén egyházi életet, ha ige nélkül, nevelés nélkül, pusztán jogi keretek közé taszítva presbiterré érő ifjúságunkat, megelégszünk külső egyházi tagsággal. Részletes módszerei kérdések tárgyalására nincs lehetőség. Hadd ajánljuk ezért az érdeklődőknek az Egyetemes Belmissziói Munkaprogram 1940-41. és 1941-42. évfolyamában a középiszkolai diákszövetségeknek szóló útmutatást.

A munkaanyag terén is hadd hivatkozzunk az előbb említett Belmissziói Munkaprogramokra. De egyúttal hadd foglaljuk össze az ott részletezett gondolatokat a következőkben. A mi munkaanyagunk nem lehet más, mint az Isten Igéje. Az Ige pedig a Szentírásban, mint írott Ige, az egyház történetében és mai életében, mint cselekvő Ige, és a teológiában, hitvallásokban és igehirdetésekből, mint hirdetett Ige áll előttünk. Minden olyan munka, ami ezt az Igét kiemeli, központba helyezi, fényesíti: áldott és gyümölcsöző. Ezért ismertetjük meg, ha kell játék, verseny, mese és egészen gyermekeknek való formában is a Szentírást. A gyermekhez így jut egyelőre közelebb az Ige. Az Ige csodálatos gazdagsága bontakozik ki régi, elfelejtett egyházi énekeinkben és liturgikus kincseinkben. Ezekben nem az emberi lélek csinja-binja, érzelgős ömlengései nyilvánulnak meg, hanem az Ige magasztaltatik fel és minden szemre tekint és azt dicséri minden száj. Tapasztalat szerint nagy örömmel foglalkozik ezekkel az ifjúság és diákszövetségi munkájában boldogan tesz rajtuk keresztül bizonyosságot. Nagy érdeklődéssel hallgatja egyházunk választott embereiről a cselekvő Ige üzenetét és a nagyobb diákság maga is szívesen készül az ilyenekről szóló beszámolókra. Szívesen veszi a fáradságot, kerékpárra ül és a közeli falvakban ünnepélyeket rendez és egyszerű szavakkal hirdeti az evangéliumot. Ha pedig nem az Igéért áll munkába nagyon sok diák, de benne áll és szolgál a neki tetszetős módszerek miatt, még mindig többre mehetünk vele, mintha mind ez elmarad az életéből. Mindent meg kell tennünk azért, hogy Krisztus prédikáltassék; „akár szívből, akár színből, de Krisztus prédikáltassék“.

Ittész Mihály.

Magunk között.

Papok a Főpap előtt.

4. E világon — nem e világból való.

János 17 : 14—16: „Én a te igédet nékik adtam és a világ gyűlölte őket, mivel hogy nem e világból valók, aminthogy én sem e világból vagyok. Nem azt kérem, hogy vedd ki őket e világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól. Nem e világból valók, amint hogy én sem e világból vagyok.“

A lelkipásztor emberek között emberi életet él. Hivatása következtében nem kiváltságosa, hanem bizonyágtevője az életnek. Ember ő is. Mindig ember marad és mindig annak kell maradnia. Családfenntartó gondok görnyesztenek. Hordozza a kenyérszerzés fáradságait. Sorvasztja a munka, marcangolja a csalódás, vérzi a hálátlanság. Körülsettenkedik a világ kísértése, az ördög csábító szavakat sugdos fülébe. Test és vér viaskodnak benne a lélek ellen. E világon él. Krisztus nem emelte ki a világból, hanem inkább arra kötelezte, hogy e világon legyen az Ő szolgálója.

Nem is volna kívánatos, hogy a lelkipásztor kapcsolata megszűnjék a világgal s behelyezkedjék a gránitsziklából épült tilalom-várba, melynek kapuja elzár előle verőfényt, zivatart, veszedelmet, próbatételt, kísértést, győzelmi és elbukási lehetőséget. Isten behelyezte őt ebbe a világba, birtokába adta a földi élet minden jogát és kötelességét. Elvárja tőle, hogy ebben a sokféle kísértést, győzelmi és elbukási lehetőséget rejtő világban emberi életet éljen, munkát végezzen, Sátánnal harcoljon, lelkét uralomra vigye, szeretetet gyakoroljon, ösztönöket, indulatokat legyőzzön, baráttal, ellenséggel szemben megálljon s mindezzel keresztyén szellemű, Isten kegyelméből táplálkozó, hívő életre embertársainak példát adjon. A világba helyezett ember küzdő és tökéletesedő ember.

Egyházi szempontból ugyanez a helyzet. A gyülekezete élén élő lelkipásztornak hívő gyülekezeti taggá kell válnia. Élnie kell az egyháztagnak jogaival s teljesítenie kell azok kötelességeit. Ez pedig azt jelenti, hogy hívő egyháztaggá kell kiépítenie az ő belső emberét, akit nem csupán egyházi megbízása, hanem lelke mélyén átértzett vallási meggyőződése tesz az egyházközség tagjává. Amint senki sem születik hívő emberré, hanem Isten kegyelméből, nehéz válságok árán válik azzá, úgy a lelkipásztor vallási élete nem járuléka, hanem kiküzdött következménye az ő egyházi állásának.

A kettős világgal járó veszedelem Isten szolgálójának közös sorsa. Főpapi imájában világosan rámutat erre Jézus, midőn tanítványairól ezeket a szavakat mondja: „E világ gyűlölte őket, mivel hogy nem e világból valók, amint hogy én sem e világból

vagyok. Nem azt kérem, hogy vedd ki őket e világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól. Nem e világból valók, amint hogy én sem e világból vagyok.“

A világ gyűlöletét tanítványaival szemben azzal magyarázza, hogy ők nem e világból valók. Benne élnek egy olyan világban, amelyet nem ismernek a magukénak. Szembefordulnak vele, állításait tagadásba veszik, hazug értékeit megvetik, kísértései ellen küzdenek s fenyegető veszedelmei között egy másik világról tiszta álmot álmodnak. Ezért gyűlöli őket ez a világ. Helyzetük elkerülhetetlenségét, sőt szükségét jelenti Jézus azon kijelentése, hogy nem véteti ki őket ebből a világból, hanem Isten gonosztól megóvó gondviselésébe ajánlja.

Tanítványainak e világhoz való viszonyát megvilágítja saját példájával s ezt a gondolatot kétszer egymásután hangsúlyozza: „Én sem ebből a világból vagyok.“ Égből földre szállt, bűnök szennyén fehér palástba burkolva végigvitte életét, bélpoklosok közt járt, nyomorékok felé fordította arcát, vámszedőkkel társalgott, gazdag farizeusok asztalánál ült, keresztfai halála előtt mindennap keresztre szegeztetett s közben hallotta a királykoronázásra készülők lefojtott hozsannáját. Mindez pedig a Sátán legyőzésével kezdődött s győzelmes hivatásbetöltés után Isten jobbán végződik. Most a keresztfá tövén joggal mondja: „Én sem ebből a világból vagyok“, de e világon kell Istentől adott szolgálatomat betöltenem. Mindez elvonul Jézus szeme előtt, midőn önmagára utalva tanítványaiért így imádkozik: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.“

1. Krisztus főpapi imája élesen megvilágítja a lelkipásztor helyzetét. E világon ne legyen e világból való, hanem harcolja végig e világban a világ ellen minden harcát, mert Jézus Istentől nem a világból kivételét, hanem a gonosztól megőrzését kéri. E világon nem e világból való legyen. Nehéz, veszedelmes, kisértő feladat, mert körülötte az egész világ állandó kísértést jelent. Nincsen annak parányi darabkája, melyben az ördög ne tudna elrejtőzködni s hálót ne szőne lelkének elvesztésére. Tiszta, szent emberi kapcsolatok, Isten rendelésétől magasztos szolgálatok, természetes, jogos szükségletek és egyszerű életjelenségek mindig magukban hordozzák ennek a világnak lélekvesztő kísértéseit.

Ne azt kérjük, hogy Isten vegyen ki minket e világból, hanem hogy őrizzen meg minket a gonosztól. Vajjon miben van ennek a világnak sokféle gonoszsága?

a) Ennek a világnak legközelebbi kísértése saját magunkban van.

A lelkipásztor húsból, vérből való ember. Hasztalanul helyezi önmagát Krisztus lelkének kormányzása alá, hiába gyakorol állandó önvizsgálatot és szigorú önfegyelmézést, emberi lényegén saját erejével nem képes változtatni. Nála is viaskodik a test a lélekkel. Vágyai és ösztönei vannak. Egyéniségének magára

vett szelidségén emésztő tüzzel átvilágít szenvedélyeinek ereje. Lelkében harag tombol, vérét pusztító indulat pezsdíti, szívét gyűlölet forralja s bosszúvágy settenkedik körülötte. Szemben vele letelepszik a nagyravágyás s körülhódolja a hiúság. Kisebb-nagyobb lelkihasadásban él, mutatott és rejtett érzései ellentétben állnak egymással s közelsodorják az álarcos élet veszedelméhez.

Feneketlen lehetőségei vannak e világ önmagunkban rejlő kísértéseinek. Hivatásunk hívó, kegyes életet követel, rajtunk pedig annak csak látszata van meg. Szelídlelkű, megbocsátó, melegszívű embernek kellene lennünk, mi pedig haragot tartunk. Irigykedünk, bosszúállást forgatunk lelkünkben. Magunkat elfelejtő, Krisztust szolgáló emberré kell válnunk, mi pedig saját érdekünket keressük és magunkat szolgáljuk. Emberi valóságunkat lekipásztori álarc mögé rejtjük, de Krisztus látja igazi arcunkat s imádkozik értünk: „Őrizd meg őket a gonosztól! E világon ne legyenek e világból valók!”

b) Nagy kísértés rejtőzködik a családi életben.

Isten rendelése az élettárs, a gyermek, a paróchia tűzhelye mellett élő szülő, vagy hozzátartozó és mégis mindegyik kísértéssé lehet. Kísértés a boldog családi élet, ha a szívek összecsendülő összhangjából hiányzik Isten lelke. A házastársak egymáshoz vezető és egymással szemben fennálló szeretete magában még nem biztosítéka Isten akaratának. Lehet a családi életben szeretet, békesség, egyetértés, boldog együttélés, egymást támogató szorgalmas munkálkodás, kifelé sugárzó látszólagos magasabb érték, de ez még nem jelenti, hogy a papi család szüntelenül Isten kezét fogja és Krisztussal él, tőle veszi küldetését, erejét, szeretetének tiszta bélyegét. Még inkább kísértést jelent az a családi élet, melyben a boldogság emberi tényezői hiányoznak, közömbös szívek élnek egymás mellett, hűségük erkölcsi kényszer csupán, életközösségük a muszáj acélvesszőjével összeterelt együttvándorlás, nem pedig Isten házasságszerző gondolatának megvalósulása.

Kísértés lehet maga a feleség. Az élettársra vonatkozólag Isten egy mondatban két követelést támaszt: segítőtársnak kell lennie és kiválasztásának Isten rendelése szerint kell történnie. Sokszor mind a két követelés figyelmen kívül marad. A papné élettárs csupán és nem lelki-társ, arasznyi vándorúton ideiglenestárs csupán és nem örökös-társ, bizonyos életkapcsolatokban részleges-társ, de nem mindenben társ, papné csupán és nem papnő. Baj, ha hiányzik az ura hivatásához felemelkedő műveltsége. Még nagyobb baj, ha hiányzik lelki finomsága, mely tudásnál, tájékozottságnál, külső csiszoltságnál többet jelent. Végzetes baj lelkiületének hiánya, mely egyedül a Jézus lábaihoz telepedő Máriáknak jut osztályrészül. Péter apostol szerint: az aszszony ékessége ne legyen csak külső, hanem a szív elrejtett embere, a szív és lélek csendes romolhatatlansága legyen belső értékének mutatója. Belső valóságától legyen elválaszthatatlan

külső élete, cselekvése, mozgása, életnyilvánulása, elhelyezkedése az életben, öltözködése és szórakozása, beszédtemája és beszédmódja, otthoni sürgölődése és társaságban forgolódása. Mindegyiken át kell világítania női és papnéi hivatásának.

Kísértés a gyermek. Említésükkor zsoldárgondolatok zenedülnek felénk: az anyaméh gyümölcse jutalom... fiaid olajfacsemeték... leányaid templomoszlopok... A valóság pedig sokszor megrendítően szomorú. Megritkul a gyermekek sora. Gondnak, anyagi okokból elbírhatatlan tehernek tekintik azt, nem pedig Isten áldásának. Sok parochián kemény vádbeszéd a hiányzó gyermek és kísértés a meglévő gyermek. Nagyon gyakran a papi gyermekek magaviselete, lelkülete, szórakozása, életfelfogása, életiránya, erkölce és példája a zsoldárgondolatok cáfolatát mutatja. A fiak nem olajfacsemeték Isten virágos kertjében, a leányok nem templomoszlopok Isten házában. Krisztus világával szemben másszellemű családi élet alakul ki a parochián, melynek hivatásleveléről hiányzik a hitelesítő pecsét. Nem erősíti meg Krisztus követelését, hanem inkább megtagadja azt. Nem tükrözi az evangélikus egyház követelését Krisztus szolgálójának családi életéről, hanem inkább elárulja azt.

Imádkozzunk, hogy e világon ne legyünk e világból valók. Ne azt kérjük, hogy Isten vegyen ki minket e világból, hanem hogy őrizzen meg minket a gonosztól.

c) A gyülekezet is sok kísértést rejt magában.

A lelkipásztor a gyülekezet első embere és lelki vezetője. Pásztorbotja és hatalomvesszője nyomán járnak a többiek. Tőle függ, hogy szolgál-e, avagy uralkodik. Ő a törvény végrehajtója. Jórészt rajta fordul meg, hogy felsőbbségének rendelkezéseiből mi hull porba és mi válik életté. Lehet lelkiismeretes, hűséges végrehajtója és továbbadója a felsőbbség irányításának, de lehet a törvényes hatalom forradalom nélküli detronizálója, aki lábai alá gyűri és ronggyá tapodja a „végrehajtott” rendeleteket.

Mindebben megmondhatatlanul sok kísértés van. Krisztus közösségében számára minden szolgálattá lesz, nélküle minden szereplési alkalommá válik. Könnyen pályázik népszerűsége, elismerésre és szeretetre, hajszojja a sikert s külső hatásokban látja munkája értékét.

A gyülekezet körében némelykor egészen sajátságos alakban jelentkezik a kísértés: a lelkipásztor elvesz az ember társaséleti értékében. Különösen a kevés intelligens családdal bíró falusi és kisvárosi gyülekezetekben fordul elő, hogy a lelkipásztorban szeretik az embert, de a lelkipásztort fensőbbséges kézlegyintéssel elintézik. Az embert befogadják társaságukba, de a lelkipásztorról nem vesznek tudomást. Az embernek helyet adnak asztaluknál, de a lelkipásztor szolgálatára nem tartanak igényt. A társadalmi ember otthonába elmennek, de templomát elkerülik. Ez a kétes értékű társadalmi megbecsülés tulajdonképpen Krisztus szolgálójának megalázását jelenti. Ha pedig ő

mindezt hallgatólag, tehetetlenül megengedi, akkor ő maga keresztülnéz Jézus ama követelésén, hogy neki ebben a világban csak Isten igéjével együtt van helye. Ha ez a világ gyűlöli az igét, akkor gyűlölje őt is, mert ő nem szeretheti ezt a világot az ige megtagadásával.

Nagy kísértés van az Isten világának és ennek a földi világnak az ellentétében. Krisztus szolgája mindig Isten igazságait védelmezi s az evangélium szellemétől áthatott életirányzatot képviseli. Az élet különböző területein, a társaséletben, a kulturális és szociális életben, a politikai és felekezeti viszonylatban majdnem naponként próbára van téve a lelkipásztor bátorsága, elvhűsége, az igazsághoz való törhetetlen ragaszkodása és határozottsága. Ez a kísértés különösen megerősödik szelleméleti forrongások idején, midőn ellentétes világnézetek és hatalmi törekvések összpontosított erővel ostromolják az egyház életét és munkáját biztosító tengeröböl védőfalát. A kemény bizonyágtéves idejében bizony sokszor elhalkul ajkán a szó, megalkuvásra készíti önérdéke, óvatosságra indítja előrelátása. Isten világával szemben e világon Judás szerepét játssza s igazságok megtagadásával hitvány ezüstpénzéért eladja Krisztusát.

E világon Krisztus szolgája mindig e világban élő lesz, ha benne az ember elnyomja a lelkipásztort.

d) A lelkipásztor társaságában is sok kísértés lehet.

A lelkipásztor szintén emberekre van utalva. Önmagának, családjának szüksége van emberekre, kiknek körében munka után megpihen, lelkének felüdülést, egyéniségének egyoldalúságmentes kiegészítést és megnyugtatót talál. Legyen tehát megfelelő társasága.

Kedvező körülmény, ha lelkészcsalád van ugyanabban a gyülekezetben, vagy annak közelében, bár a lelkészcsaládok egy helyen lakozása egészen különleges próbatételt is jelent s némelykor igazán szomorúan bizonyítja a papok életének e világhoz kötöttségét. Kedvező az is, ha a tanítócsaláddal kiépül egy megfelelő lelkiközösség. Ezen kívül a lelkipásztor rendszeren a gyülekezet néhány úri családjára van utalva, kiknek műveltsége, életiránya, világnézete és szellemi színvonala megfelel az ő lelki és társadalmi szükségleteinek. De mindegyik esetben veszedelem, ha a társasélet csupán szórakozást jelent, fehér asztal melletti összejövetelt, kártyalapok osztogatását, könnyű fajsúlyú beszélgetésekben és olcsó szellemeskedésben való elmerülést.

Ilyenkor az e világban élő lelkipásztor e világból valóvá lesz.

e) Sok kísértés van magában az életben.

Az élet feladatai, gondjai és csapásai állandó állásfoglalásra kényszerítenek s minden alkalommal mindig új kísértés elé állítanak. Az élet mindig e világba állít, nekünk pedig mindig be kell bizonyítanunk, hogy nem e világból valók vagyunk.

Állandó kísértés a hivatásmunka, a mit, a mennyit és a hogyan kérdése. Istentől vesszük-e munkaprogramunkat, avagy

Önmagunk szerkesztjük egybe azt? Istentől kérjük-e a feladatunk betöltéséhez szükséges erőt, avagy saját képességeinkből állítgatjuk azt össze? Béresek vagyunk-e, avagy pásztorok? Eshetőségek, külső körülmények, ránk kényszerített adottságok vezetnek-e, avagy pedig a lélek által megjelölt határozott céltudatosság?

Belekapcsolódik hivatásmunkánk kérdéssorozatába a pihenés kérdése. Mivel töltjük szabad időnket? Mit olvasunk, milyen irányba vezetjük lelki vágyódásainkat? Hogyan szórakozunk?

Hatalmas kísértés a pénz, a vagyon, az anyagi érdek. Egyformán kísértés ha van és ha nincsen. Kiélezett vonásaival előttünk áll a kapzsi, haszonleső, stólaéhes pap, aki önmagán szemlélteti az anyagi javakhoz ragaszkodás veszedelmét. Százszor és ezerszer megismétlődik Krisztus példázata, mely szerint a szolgálatára elhívtak vonakodnak elmenni, mert szántóföldet és hat igabarmot vettek. Ezek a szolgák helytelen mértékkel osztják meg idejüket Krisztus és a földi élet között. Többet adnak gazdaságuknak, mint Krisztusnak. E világban élnek és e világért élőkké válnak. Egyéniségük és hivatásuk arcára idegen, velük ellentétes vonások húzódnak. Sok rombolást jelent ez az eltorzult papitípus. Gárdonyi egy negyedhítű ember szájába adja ezeket a szavakat: „Többet hímnék, ha a papok pakfon órát és rézláncot viselnének.“

A másik oldalon előttünk áll a gyérfizetésű, állandó nyomorúságra ítélt, mindennap láthatatlan kőkoloncot hordozó lelkipásztor. Ez is nagy kísértés. A szegénység üres tarisznyájából az elégedetlenség, a keserűség, a lázongás átokfájának magesője perog s évek múltán e világ sötét rengetegével veszi körül az embert. Nagy lelkiező szükséges ahhoz, hogy a lelkipásztor szegénységében is megőrizze állása tisztaságát s gondjainak fitogtatása nélkül hordozza életének terhét. Csak a Lélek által válhatik az élet tisztalátású bölcselőjévé, aki különbséget tesz a boldogsághoz szükséges értékek között, az élet kiegyensúlyozott művészévé, aki vérhullás nélküli lemondással kiépíti Istentől adott megelégedésének külső és belső feltételeit, az Istenbe vetett bizodalom csendes hőisévé, a ritkán perdülő pengők alázatos életművészévé, aki szegénysége köntösében is királyi szolgálatot végez. A szegénység emberileg nehéz sors, családi viszonylatban pedig sokszor elbírhatalannak látszó teher. Égő lélekkel körüljárni, evangéliumot bizonyágtétellel prédikálni, betegeknek, elcsesetteknek, öregeknek Krisztus szívét megmutatni, dolgozni pihenéstelenül és önmésztő szent tűzben szakadatlanul égni, mikor közben feldöbben a lélekben a kérdés: miből szerezzek gyermekemnek cipőt és hogyan küldjek pontos időre kosztpénzt középiskolás fiamért. És mégis, Isten csodálatos erőt rejt ebbe az életállapotba. Ennek az erőnek eredménye befelé a lelkipásztorra vonatkozólag elhordozás, kifelé a gyülekezetre vonatkozólag építés. Mindkettő kimondhatatlan áldás.

Van az anyagi kérdésnek egy kicsi, mégis fontos mellék-

része: a gyülekezet anyagi életében való részvétel. Ez két rovatban kerül megvalósulásra: az egyházi adófizetésben és az önkéntes adakozásban.

Az elsőről kevés szó is elég. Törvényes mérték szerint részességet kell vállalni a gyülekezet fenntartási terheiből és pedig azzal a lélekkel, mely megbecsülő jognak tekinti az adófizetés kötelességét. A kivetett egyházi adót megfelebbező pap torzképe saját hivatásának.

Az egyházközség anyagi életébe beilleszkedés második módja: az adakozás. A lekipásztor mindig gyűjtő-ember. Ha nincsen is kezében aláírási-ív, ajkán elfogyhatatlanul szól a szeretet kopogtatása: adjatok! A gyűjtő-embernek azonban már előzetesen adakozó emberré kell lennie. Gyűjtéseknél a legfőbb buzdítás saját példaadása. Kinyújtott kezébe akkor várhat behulló szeretetfillért, ha abba előzetesen ő maga is elhelyezte saját adományát.

Az adakozást szabályozó parancsolatok rövidek. Adakozással mindig szolgálj, mert az nem pénzkérdés, nem is a hiúság, avagy az önérzet kérdése, hanem hivatásteljesítés. Te légy az első! Ne hivatkozd vele, de ne is rejtegeds, mert nemcsak adsz, hanem nevelsz. Siess az adakozással, időbelileg is előljárj. A szolgált célhoz mérd adományodat. Néha kevés is elég, máskor sok is kevés. Tanuld meg az adakozás evangéliumi törvényét: felesleged morzsalékánál többet vár tőled az Úr! Az adakozásnál erszényednek, szekrényednek, éléskamrádnak kell kitérnie s mindegyiket szíved nyitja meg, úgy azonban, hogy benne szeretet és imádság egyesülnek. Mindegy, hogy fillért, kenyeret, vásott ruhát vagy tanácsot adsz-e, mindig szeretettel add, szemedben Isten igéje ragyogjon s jótékonyágodat hassa át néma imádkozásod melegsége. Szükség esetén adakozásod legyen éles kés, hasítson bele testedbe, legyen Istentől kezébe adott kicsi serleg: gyűjtse egybe kicsurranó véredet. A szájtól elvont falat, az életünk kényelméből, színességéből kiszakító lemondás mutatja az igazi ajándékozás követelését.

Ibsen norvég paphőse, Brand, verőfény nélküli, zordon sziklaóriások tövében égeti el életét. Hivatásának áldozata virágtalan sírjában pihenő kicsi gyermeke, ki nem tudott napfény nélkül élni. Sápadt arcú felesége éppen az elhalt gyermek gondosan megőrzött ruháskáiba rejtí a könnyes arcát, midőn rettenetes téli zivatarban kemény ököl zörgeti ajtajukat s a küszöbön rongyokba burkolt gyermekével megáll egy kékrefagyott cigányasszony. Kezét életmentő követeléssel tárja a gyermekruhák felé, ajkán sikolt a kérés: add oda, megfagy a gyermekem! A papné kebléhez szorítja anyai boldogságának könnyel áztatott maradékdarabjait, melyekből még drága emlékként száll feléje gyermeke testének illata és felkiált: nem adom! de az őr szikár alakja kinyújtott kézzel magasodik eléje: mindent, vagy semmit!

Papí erszények, szekrények, éléskamrák megnyitásánál nem hangozhatnak ilyen kegyetlen keménységgel a mindent, vagy semmit követelés, bizonyos azonban, hogy a lelkipásztor adakozása nem ismétlődő jelenség csupán, hanem természetes hivatás-megnyilatkozás, nem felesleg-leadás, hanem az önmagunk számára szükséges érték önmegtágadással történő felajánlása.

Adakozásunkban e világon élve hányszor vagyunk e világból valók!

E világ kísértése sokszor szenvedés alakjában lép a paróchiára.

Betegség látogatja meg magát a lelkipásztort, vagy ágybadoñti valamelyik hozzátartozóját. Ilyenkor a testtel együtt szenved a lélek. A betegség a paróchián rendesen nehéz-összetételű valami. Beeszól az üres pénztárca, az anyagi gond, a honnan kérdése. Ennél is súlyosabb a lelki szenvedés. A gyógyulással végződő betegség naptár szerint van beosztva, van kezdő időpontja, aggodalomtól sötét szakasza, idegfeszítő magasságipontja, azután csendes kibontakozása és boldog befejezése. Mindegyik időszak telve van kísértéssel. Megszólal a zúgolódás, vádaskodik az önmagával meglegedett elbizakodottság, perpatvarkodik a türelmetlenség, kétségbeesve reszket a kishitűség s összeomlik az Istenbe vetett bizodalom, mely önmagát saját követeléseinek teljesítéséhez kapcsolja.

Még nehezebb, midőn a megpróbáltatás tetőpontja után a halál sötétsége következik. Jön a súlyosodó idő napról-napra, óráról-órára nehezedő kísértése. Az éjszakai virrasztások próbatétele, a halállal viaskodás mellett az Istennel viaskodás. Jön az utolsó néhány nap, midőn minden óra remegő búcsúzás. A szemek féltve őrzik a beesett arc halálos vonásait, az össze-vissza dobált szavak értelmét, az együttes imádságok erősítését. Nagy kísértés, midőn a betegágnál hirtelen megáll a halál és elvégeztetik minden.

Hogyan áll meg a lelkipásztor az élet keresztje alatt? Hogyan mutat példát annak hittel hordozására? Hogyan menti meg reménységét s hogyan tesz bizonyosságot Istenbe vetett bizodalmaról? Hogyan tanulja megismerni önmagán és szerettein Isten nevelő munkáját? Saját fájdalmán át hogyan nyitja fel szemét embertársai keresztjének meglátására, akikkel együtt érezni, akikért és akikkel imádkozni tartozik?

Mindegyik felvetett kérdés önmagában hordozza a feleletet.

Imádkozva gondolunk ezekre a különböző kísértésekre, melyek Istenbe vetett hitünk mélységét, erejét és valóságát egyszerre teszik próbára. Krisztus nem azt kérte, hogy Isten vegyen ki minket a szenvedés eme világából, hanem hogy őrizzen meg minket a gonosztól! Imádkoznunk kell, hogy ebben az értelem-ben is e világon ne legyünk e világból valók.

2. Egyetlenegy segítő eszköze van annak, hogy e világban ne legyünk e világból valók: Isten lelke. Engednünk kell, hogy ez a lélek munkálkodjék bennünk, tördelje gondolkodásunk,

érzéseink, akaratvilágunk hibáit, formáljon minket s teremtsen új emberré.

Isten szentlelkének érvényesítése minden más idegen lélek elfojtását kívánja tőlünk.

a) Meg kell semmisítenünk a világ lelkét, mely e világhoz bilincessel s egyvonalba állít az emberekkel. Én is ember vagyok, mondja ez a lélek. Jogaim, kötelességeim ehhez a világhoz kapcsolnak. Hordozom ennek a világnak a terhét, végzem ennek a világnak a kényszerű munkáját, de jogom van e világ minden éfvezetéhez, öröméhez és gazdagságához. Senki se kívánhatja tőlem, hogy vérevesztett eleven áldozat legyek egy túlzó élet-felfogás oltárán. Jogom van a szórakozáshoz, a pihenéshez, a vagyon által adott előnyökhöz, a kötelesség igájából kilépéshez, szóval ember vagyok, mint minden más ember.

Javadalmi tekintetben ez az elv a lelkipásztor anyagi kérdését hasonló képesítésű emberek javadalmával méri össze. Ugyanarra a fizetésre, ugyanazokra az anyagi előnyökre van jogom, mint másnak. Ez személyes érdek, de egyszersmind családi és egyházi érdek is, mert a lelkészi hivatás előbb-utóbb megcsúszik az anyagi irrealitáson. A világ lelkének ez a kísértése annál veszedelmesebb, mert abban igenis van részletigazság és az egyház számára feladott megoldandó pensum.

b) A világ lelkénél nem kisebb veszedelmet jelent a függetlenített erkölcsiség lelke. Ez a lélek általános erkölcsi mértéket alkalmaz a lelkipásztor egyéniségével és munkájával szemben. Tagadja a külön lelkipásztori mérték jogosságát. Frázisnak mondja az önfeláldozást, a szakadatlan szolgálatot, az önmagunk elégetését. Szerinte nincsen is külön papi jellem, mert jellem csak egy lehet. Nincsen különmértékű pásztori szolgálat, mert minden hivatáskörben csak ugyanazon mértékkel mérhető teljesítés lehet. A lelkipásztor minden tekintetben eleget tesz hivatása követeléseinek, ha szakműveltségének felhasználásával gyülekezetében annak egyházi érdekeit becsületesen szolgálja s ha munkájával és egyéniségével mindent elkövet, hogy pásztorolása alatt a gyülekezet külső és belső értékei életté váljanak.

A világ lelkének s a függetlenített erkölcsiség elvének meg kell halnia a lelkipásztorban, ha nem akar e világon e világból való lenni. Mindkét léleknek a középpontja az én. Mindegyik teljes erővel harsogja, hirdeti és követeli: Én! Én! Én! Ezt az én-lelket el kell pusztítanunk magunkban, hogy uralkodhassék bennünk Isten lelke.

c) Egyedül Isten lelke által érhetjük el, hogy e világban nem vagyunk e világból valók. Ez a Lélek rajtunk kívül álló és nem belőlünk való. Felülről kapjuk s nem mi termeljük ki. Gondviselő kegyelmi közlés, nem pedig szívünk, lelkünk és akaratunk terméke. Emlékezzünk Jézus ígérétére: „Veszték erőőt, minekutána a Szentlélek eljő reátok és lesztek nekem tanuim.“ (Ap. Csel. 1, 8.) A pünkösdi események bizonyítják, hogy értelmi és erkölcsi erők nem tudták biztosítani a tanítványok átalakulását, ellenben

a Szentlélek a hit által hősokeket és minden áldozatra kész apostolokat formált belőlük. Az igazi lelkipásztor a Szentlélek műve s egyedül a Lélek által él e világban anélkül, hogy e világból való lenne.

A Lélek műve, hogy túlértékelés nélkül értékeli a világot. Benne él, de nem szolgálja. Megengedett javait elfogadja, de nem költözi hozzájuk életét. Útjait járja, de nem szennyezi be magát. Kísértések s bűnös ígéretek áramlásában áll, de megőrzik tőlük önmagát.

A Lélek az ellenkező végtől is megvédelmezi. Nem engedi, hogy egyoldalú túlzással lekicsinyelje a világ sokféle értékét, melyet számára Isten eszközül, értékül, gazdagításul adott. Nem változtatja arcát komor aszkéta arccá. Nem törli le ajkáról a mosolyt, szeméből nem oltja ki az életöröm tüzét. A Lélek helyes értékelést visz életébe anélkül, hogy túlbecsülné, avagy lebecsülné e világ értékeit.

A Lélek megerősíti a lelkipásztort szolgálatának földi kísértéseivel szemben. Megtanítja arra, hogy Istent szolgálja és nem az emberekét. Isten Lelkével keresse az emberek lelkét, saját életével szolgáljon s hivatásában egész életét feláldozza. Ne számítsa az időt, ne mérje a fáradságot, ne taksálja a ráfordított erőt, ne bánja az anyagi eredménytelenséget, hanem adja oda mindenét. Egyedül Isten lelke emeli a lelkipásztort földi hivatása fölé s megerősíti e világ kísértései között.

A Lélek beépíti a lelkipásztor szolgálatába egész életét. Családja, felesége, gyermekei, barátai, társasága, szórakozása, kedvtelése hivatáséletének szerves alkotóelemeivé lesznek. Hivatásától elválaszthatatlan a könyvtára, a gyümölcsöse, a méhese, a reggeli sétái, az alkonyati beszélgetései. A paróchia élete megszűnik e világ melengető fészke lenni, ha benne Isten lelke érvényesül.

Társaséletében is a Lélek őrizi a lelkipásztor belső jellegét. Ez az evangéliumi karakter indelibilis feltétele és bélyege. Nem él elkülönített életet, emberek között él, mozog, társalog, szórakozik, közülük való és mégis felettük áll. Közönséges emberi szemmel néz, mégis másként lát, mások beszédéhez hasonlóan beszél, mégis más lélek csendül szavaiban, emberi értelemmel ítél, mégis más emberekről, eseményekről más szemlélet alapján alkot véleményt. Tekintélyének erőszakolása nélkül mások fölé emelkedik, erősebb, tisztább, jobb, határozottabb, megértőbb, mert benne örökkévaló Lélek áramlik.

A Lélek cselekszi, hogy papi egyénisége nem követeli áldozatul az ő embervolttát, hanem a kettő együtt válik összetartozó értékke. Így kell annak lennie. Az ember mögött álljon a lelkipásztor, a lelkipásztor mögött az ember. A kettő együtt képez egészet. Általa azután eltűnik e világ földjén koturnuszoujáró papi személyiség s kialakul a lelkipásztor emberi valóságoktól átvilágított alakja. Az ember valóértékével emelkedik a pásztor, a pásztor értékeivel nemesedik az ember. Kicsi vagy

nagy gyülekezetben téglahordó, gyomláló és plántáló munkát végez, sokszor makacs ellenállások között szívós munkával ugart tör, verejtékezik, nyög, megroskad, gondokkal küzd, csalódások temetőútját járja, sír és nevet, beteget ápol, családja életfájának tavaszi virágzásában gyönyörködik, bölcső felett imádkozik, koporsóba helyezi kedvesét, de embervoltában mindig és mindenképpen lelkipásztor és lelkipásztor voltában mindig és mindenképpen ember marad. Lelkipásztor és ember e világon, mert Krisztust mintázza önmagában.

E világbán, de nem e világból való. Isten akarja, hogy e világon éljünk, abban megálljunk, megjavulásáért munkálkodjunk s bennerejlő értékeit felhasználjuk. De az Isten lehetővé is teszi, hogy embersorban és embersorsban betöltsük küldetésünket s e világon kidolgozódjunk rajtunk a Lélek munkája: az örök pásztori arc.

„A Szentlélek eljő reátok és lesztek nekem tanuim!”

D. Kapi Béla

Kulturszemle.

Szellemi élet.

A közelmúlt szomorú meglepetése volt a Kisfaludy Társaság zenei díjának, a **Greguss-díjnak** odaítélése. A díjat Visky János Enigma című zeneművének ítelték oda. Az ítéletet csak az menti, hogy Visky erdélyi származású, s a Társaság talán Erdély felé akart rokonszeny-kereső gesztust küldeni. Az Enigmát azonban zeneműirodalmunk egyértelműen iskolás műnek, szolid vizsgakompozíciónak jellemzi. A Kisfaludy Társaság évről-évre kimutatja a magyar zenei élet terén tanúsított ellenszenvét minden iránt, ami valóban magyar és igazán színvonalas. Egyszer azt is megtette, hogy Bartóknak ajánlotta fel a díjat, de sértésnek is beillő módon egyik ifjúkori, kiforratlan műve alapján. Bartók elérte a sunyi célzást s nem fogadta el a díjat. Bartóknak az utóbbi időben adták elő legnagyobb műveit, köztük a „Zene húros és ütős hangszerekre” címűt, amiről a nyugateurópai sajtó úgy nyilatkozott, hogy abban a modern zene minden problémája megoldást talált. Hasonlóképpen az utóbbi időben jelent meg Kodály „Budavári Tedeum”-ja, „Jézus és a kufárok” című műve és legújabban a „Felszállott a páva” című műve, melyet az amszterdami Koncert Gebau ötvenéves fennállása emlékére felkérésre készített, s az intézmény első karnagya, Mengelberg mutatott be óriási sikerrel. Rajtuk kívül Veres Sándornak, (tokiói, német, olasz, angol, hollandiai hangversenysikerei), Bárdos Lajosnak, Takács Jenőnek, Szervánszky Ernőnek nagyszerű művei jelentek meg, ezekről azonban a Kisfaludy Társaság mit sem tud.

Két könyvről kell megemlékeznünk.

Szabó Lőrinc műfordításainak gyűjteményét adta ki „Örök barátok” címen. Eltérően minden eddigi műfordítás-gyűjteménytől; sem időrendi, sem nemzetiség szerinti csoportosításhoz nem tartja magát. Ehelyett in-

kább a lírai gyűjtemény benső összefüggései adják a sorrendet. Az európai líra így valóban csodálatos egységbe olvad, s mutat valamit abból a nagyszerűen egységes kultúrából, amit Európa jelentett eddig. Az egységből, amit a sokféleség épített. Ez a kötet, — az idegen versek hűséges, nagyvonalú magyar tolmácsolásában — méltó hozzánk.

Megjelent **Pintér Jenő nagy irodalomtörténetének**, a „Nagyipintér”-nek béfejező, *utolsó kötete*. Ezt a kötetet, mely a kortársakról szól, csak halála után akarta kiadni a szerző. Talán nem akarta meghallgatni a felzúdulást könyve visszhangjában. A kritika eddig csak a jóindulatot vonultatta fel. Kiemelik, hogy Pintér maga nem értékeli az írókat, inkább csak a kipróbált kritikát tolmácsolja, s dicsérik a hűséges munkát, amely sorokat tudott vesztegetni a legkisebbekre is. Pintérnek ezt a „szerény tudósmunkáját” azonban nem tudjuk ennyire méltányolni. Szempontok nélkül, nagyvonalú, önálló értékelés nélkül nem lehet irodalomtörténet írni. Legfeljebb katalógust, bibliográfiát, vagy lexikont. Ehez azonban nem kell katedra a Tudományegyetemen. Erre az Új Idők szerkesztősége is képes.

Hont Ferenc a klasszikusok népszerűsítő estjeinek sorában **Ady estet** rendezett most, nagy sikerrel, csak kicsit túl egyénieskedve. Nagyszerű volt Kovács Imre bevezetője, aki Adyt beállította kora társadalmi viszonyai közé, viszont nem sikerült az Ady-szindarabtöredék előadása. Hontnak tudnia kellett volna, hogy Ady maga is fércmunkának tartotta a „Műhelyben”-t.

Folyóira.ok.

Ezúttal a **szélsőjobboldali sajtóval** foglalkozunk. Szükséges foglalkozunk velük, mert sajtónknak ez a része a lehangosabb s azzal az igénnyel lép fel, hogy egész politikai, gazdasági és kulturális életünket eszméikhez szabjuk. Kimondottan pártajtó, mely nem is törekszik a kérdések akadémiikus, vagy többszemponútú megvitatására, csak épen arra, hogy életünk minden terén azt az egységes eszmevilágot juttassa érvényre, melyből táplálkozik. Ez az eszmevilág bevallásuk, sőt nyílt propagandájuk szerint is idegen, t. i. az új Európát mozgóto nemzetsocializmus eszmevilága. E folyóiratokat azért csak úgy lehetne tartalmilag és a bennük élénk tárt szellemi-lelki értékek szerint megvizsgálnunk, ha egyben ezt az „új európai” eszmevilágot is megmérnénk. Nincs hozzá jogunk, hogy ezt megtegyük, mivel ez az eszmevilág a német és olasz nemzeti forradalom alapvetése, melybe beleszólásunk nincs, s amiről a legilletékesebb tényezők nyilatkoztak úgy, hogy azt nem „exportcikknek” szánták. Amí ezekben a magyarság számára időszerű politikum, azt a magyar kormányzat a maga részéről az új Európához való alkalmazkodással becsületesen tudomásulveszi.

Minket csak az érdekelhet, hogy ezt a politikumot a szélsőjobboldali sajtó kultúránk alapvetésévé akarja tenni, s méginkább az, hogy miképpen akarja ezt?

Igy anélkül, hogy politikailag foglalnánk állást, pusztán csak az igazság nevében mondjuk meg, hogy ezt az eszmevilágot a szélsőjobboldali sajtó politikailag is, kulturális szempontból azonban méginkább igen gyarló módon képviseli. Ennek a sajtónak, különösen kibontakozása első idejében legjellemzőbb vonása a műveletlenség. A magyar élet szel-

lemi elitjét ez a szélsőség nem tudta megnyerni, s a kritikátlan idegenkövetésével külföldön is megértett szellemi ellenkezést váltott ki éppen a magyar értelmiség elitjéből. Cikkeik kezdetleges hangján persze semmit sem segített, ha pl. az „Egyedül vagyunk“ c. folyóirat minden cikkét ilyenféle, igen szokatlan beharangozásokkal kezdi: „x. y. országgyűlési képviselő mult számunkban megkezdett rendkívül érdekes tanulmányának itt adjuk befejező részét“, „x. y. kiváló fiatal író engedte át nekünk ezt a rendkívül érdekes cikket“. „Cikkünk írója ennek a kérdésnek kiváló szakértője“.

Másik jellemzője ennek a folyóiratirodalomnak a teljes egyoldalúság. Ezt elvszerűen csinálják, mert bevallottan nem az a célkitűzésük, hogy magyar emberekből, multból, gondolatból alakítsanak ki új magyar életet, amivel korszerű szerepet játszhatunk Európában, hanem a magyar embert az új Európa számára akarják alkalmas anyaggá átglyúrní. Az ő céljuk az, hogy ezzel az új szellemiséggel töltsék el a magyar közgondolkodást. Így pl. ennek a sajtónak olvasásakor annak, aki a valóságos magyar helyzettel nem ismerős, az a meggyőződése támad, hogy Magyarországon, sőt az egész világon minden bajnak egyetlen oka a zsidóság, s egyetlen magyar probléma a zsidókérdés. Az „Egyedül vagyunk“, a „Magyar Futár“, s napilapjaik, mint a „Pesti Ujság“ és a „Magyarság“, állandóan hozzák zsidóellenes cikkeiket, a magyar sorskérdések egész tömegével azonban mostohán bánnak. A „Magyarság“ 1942. évkönyve pl. 94. oldalon keresztül a nemzetiszocializmusról, a politikáról, a háborúról, a bolsevizmusról, Európa önellátásáról, Japánról, Angliáról, Sztalinról, s három cikkében a zsidókról ír, míg végre eljut az első gyökeresen magyar kérdésig: Széchenyi naplójából közöl részleteket. A legidősebb magyar társadalmi és sorskérdésekről egy cikket sem találunk az évkönyvben.

Jellemzőjük, hogy a magyar sorskérdéseket gyökereiben nem is ismerik. Elsősorban nem ismerik a magyar parasztot. Íróik csak mind az alsó középosztály tagjai, akik ugyan a szentimentális szemlélet megnyilvánulásaiként „Szorongatják a magyar paraszt kérges kezét“, meg „belenéznek a becsületes magyar paraszt szemekbe“, de hogy mi van a magyar paraszt lelkében, mit akar a magyar paraszt, mit gondol a magyar paraszt, az nem érdekli őket. Ők azt írják, amit ők akarnak, gondolnak, terveznek a magyar paraszttal. Nem ismerik a magyar történelmet sem, sőt nem is akarják azt ismerni úgy, ahogy az nekünk prédikál. Nem értik a magyar élet nemzeti és szociális kivánalmait, mert bennük a nemzetiszocializmus kivánalmai feszülnek.

Jellegetesen távol állanak a magyar észjárástól, hiszen csaknem minden írójuk olyan, aki „anyanyelvén kívül csak magyarul tud“. Néha nevetségesek lólábaik, amik kilógnak a kultúrájuk alól. Egyik cikkíró pl. az Egyedül vagyunkban a gyermekekről írva így zengedez: „Ein Blick in eines Kindes Auge ist wie ein Blick in Himmlesreich“. Erre a frappáns igazságra ugyanis csak németül lehetett rájönni. Nyelvük is általában fordítási nyelv.

Fontosabb lapjaik: Egyedül vagyunk (Zárjelben a cím alatt a folyóévszám: 1942.) Szerkesztői Oláh György vezetésével az Imrédy-párt em-

berei. Imrédy alapította. Rendszeresen gúnyolja a magyar népi irodalmat és magyar szociológiai kutatást.

Magyar Futár. Képes hetilap az Új Európa szolgálatában. Rajniss Ferenc lapja. Képanyaga 90 százalékban idegen. A háború legnagyobb üzleti sikere a magyarországi sajtóban. Állítólag négyszázezer példányszámban fogy. Állandó rovataiban stürmeri szarkazmussal tartja szőnyegen a zsidókérdést, s állandó rovatában: „Régi magyar világ“ címen mult századi újságokból kibányászott cikkekben az egész magyar multnak csak zsidó vonatkozásai érdeklők.

Magyarság és Pesti Ujság. A két táborra szakadt nyíltság egymást és az egész magyar közéletet gúnyoló reggeli illetve déli közlönye. Ezen kívül számtalan kisebb heti és napi sajtótermék.

Színház.

A színházi élet egyetlen eseménye Németh László darabja a Cserenyés, amit a Nemzeti tűzött műsorára. Sajnos azonban Németh Lászlónak ez a darabja nem talál utat a közönség értelméhez és szívéhez. A kritika ki is használja az alkalmat, hogy Németh Lászlón üssön néhány nagyot mostanában megjelenő, — s különben nagyon tárgyilagos és művelt, — de épen ezért igen lesújtó kritikáért.

Zenei élet

minket érintő eseménye Árokháty Béla Psalteriumának megjelenése, amit a sajtó igen melegen méltatott. A mondat, amivel útjának indult ez a mű: „Haqd legyenek ezek is bizonyítékai annak, hogy Kálvin mennyi felelősségtudattal munkálkodott ezen a területen is Isten országáért“, — felébreszthetik a templomi művészetek irányában ma is igen tartózkodó református egyházat az egyházi zene komolyan vételére. Egy ilyen református eszmélkedés, melynek előmozdításán Árokháty igen komolyan és eredményesen munkálkodik, — a mi egyházunkra is jó hatással lesz. Mert az is egyik „kriptokálvinista“ tünetünk, hogy az egyházi zenének nincs elég becsülete a szemünkben.

Az elmúlt időszakban főként az operaénekesek magánhangversenyei keltettek feltűnést. Basilides Mária Schubert-estje, Pataky, Koréh Endre estjei igazi műélvezetet nyújtottak. A Waldbauer—Kerpely vonósnégyes a kamarazene kedvelőit, a Szimfónikus zenekar és a Filharmónikus zenekar pedig a zenekari estek kedvelőit gyönyörködtették. Különösen az utóbbi hozott forró sikert a nagyon népszerű IX. szimfóniával, melyben Beethoven örökszép zenéjét Lászlóffy Margit nagy művészettel tolmácsolta.

A zenei élet eseménye, hogy a Zeneakadémia ifjú tanárai között ott van immár (tiszteletdíjasként) Gárdonyi Zoltán, a soproni tanítóképezde zenetanára, s Forrai Miklós, az egyik legmagyarabb fiatal kórus-szervező, valamint Veress Sándor a kiemelkedő tehetségű fiatal zeneszerző, akinek művét a kormány a japán császárság 2600 éves jubileumára ajánlotta fel ajándékkul.

Képzőművészetnek

nem volt kiemelkedő eseménye. A folyóiratok még ma is Nagy Imre erdélyi festő kiállítása felett örvendeznek. Azt lehet mondani, hogy az ő kiállítása

volt az elmúlt esztendő legnagyobb művészeti eseménye. Móricz Zsigmond azt írja, hogy ide, Erdélybe kellene szervezni az igazi magyar festőiskolát. A havasokba, ahol „tisztá ózonba kerülne minden élet”.

A Műbarát gyűjteményes kiállítást hozott, melyen Fáy Lóránt fél-száz olajfestménye és néhány tusrája sikert aratott. A Nemzeti Szalon „1942” kiállítása felmutat valamit abból, amit úgy neveznénk: Magyar Művészet. Arányokban, mozdulatokban, színekben, vonalakban, lendületben a magunk ösztöneit érezzük a képeken és szobrokon. Boda Gábor, Borberek K. Zoltán, Mattyoni Eszter, Borsos Miklós, Szalay Lajos, Szabó Vladimir, Karay Gyula munkái a nemzet gyönyörűségére vannak.

Dezséry László és Mórocz Sándor.

Könyvtárban.

Hans Urs von Balthazar: Kosmische Liturgie. Herder Verlag, Freiburg im Breisgau, 1941. 382 lap. Ára 7.20 RM.

Svájci katolikus író műve ez a könyv. Egy patrisztikával foglalkozó sorozat harmadik köteteként jelent meg. A charkedóni zsinat alkalmával jelentős szerepet vitt Maximus Confessor gondolatait ismerteti és akarja tanulmányával számunkra közelebb hozni. Maximus Confessort szintetikus elmének állítja elének a szerző, aki még egyszer nagyszerűen összegezte azokat a gondolatokat, melyeket a keleti egyházatyák munkásságában találhatunk meg, s akiben éppen a keleti egyházi gondolkodás-válsága is megkezdődik. Sokszínű egyéniségében négy egymástól meglehetősen eltérő hatás jelentkezését látja. Ezek: az újplatonista ízű keresztény misztika, az aristotelesi alapokon induló bölcselkedés, az Origenes hatását mutató szerzetesi aszkézis és a charkedóni zsinat igazságainak megvédése a monofüzita és monotheléta eretnekséggel szemben. A könyv jó bevezetést ad a keleti egyházatyák idejének problematikájába és terminológiájába, de azoknak meglehetősen ismeretét is feltételezi.

Dr. Wilhelm Knappe: Das grosse Tedeum der Bibel. Harfe Verlag Bad Blankenburg Thüringerwald. 1941. — 144 oldal, ára 1.80 RM.

Knappe a müncheni István-templom lelkésze, a biblia 10 énekét magyarázza végig ebben a könyvben, melyben elvonul előttünk Mózes két éneke, Debora, Anna Mária, Zakariás éneke, a hegyi beszéd boldogjai, a szeretet himnusza, I. Tim. 3: 16 régi keresztény himnusza s a Jelenések könyvének énekei. A könyv már azáltal is nagy szolgálatot tesz, hogy a ma a keresztényiségben annyira elhalkult istencsereket, mint a keresztény élet egyik lényeges alkotó elemét mutatja fel, az egyes énekek exegézisével, biblikus magyarázatával és gyakorlati alkalmazásával pedig rendkívül építő. Melegen ajánljuk.

Grundfragen pädagogischen Handelns. Szerkesztette Magdalena von Tiling és K. Jaraus. Steinkopf kiadó, Stuttgart Marienstr. 11. 1934. — 312 oldal. Ára 5.20 RM.

Ez a könyv M. V. Tiling „Grundfragen pädagogischen Denkens” c. még a huszas években megjelent könyvének akar folytatása lenni. Ez

inkább elvi alapvetés, az utóbb megjelent könyv inkább gyakorlati alkalmazás. A nevelő tevékenység kérdéseinek ismertetésénél a kultúra és az erkölcs fogalmaiból indul ki. Utóbbit igen nagy mértékben a „szokás” értelmében (Sitte) használja. A nevelés célja szerinte: „Az ifjúságot a nép és állam valamint az egyház közösségében érettséghez elvezetni. Érett pedig az, aki az állam és a nép kereteiben felelősségteljesen tud cselekedni az élet rendjeiben, mint pl. a család és a hivatás és el tudja végezni azt a szolgálatot, amelyet tőle az abban a rendben vele szemben álló embertársa követel. Érett tehát az, aki az állam uralma alatt és a népben tud élni.” A nevelés tényezői: a család, az iskola az egyesület, az egyház és az állam. Utóbbi a nevelés összes többi tényezőjével szemben teljhatalmat érvényesít és teljes igénnyel lép fel. Ennek ellenére az egész könyvet — ma már számunkra érthetetlen — optimizmus hatja át. Újjongva beszél a „pogány” individualizmus csődjéről s üdvözli a „keresztyén” közösségi új rendet. Azt reméli, hogy az új állam az egyház legfőbb támogatója lesz, s buzgón szorgalmazza majd egyházi iskolák felállítását, sőt a kötelező vallásoktatást mindenütt bevezeti s azt az esetleg ellenkező szülők akarata ellenére is végrehajtja. — A könyv jól csengő reformatori terminológiája ellenére teljesen a természeti teológia alapján áll. Az egyházi és állami nevelés viszonyára vonatkozó reménysegeit az elmúlt 7 esztendő eseményei nem igazolták

Groó Gyula.

Isten előtt. Magyar evangélikusok imádságos könyve. Írták a Harangszó munkatársai. 96 oldal. Győr 1941. Ára 1.— P és 08 fillér postaköltség. Megrendelhető a Harangszó kiadóhivatalában: Győr, Petőfi-tér 2.

A Harangszó munkatársai régóta érezték szükségét annak, hogy evangélikus népünk számára olcsó és népünk szellemi színvonalának megfelelő imádságos könyvet készítsenek. Ez a terv valósult meg ezzel az imádságos könyvvel. Egy hétre szóló reggeli és esteli imádság után az egyházi esztendő ünnepeire, majd az élet különböző helyzeteire szánt imádságok találhatók a könyvben, melyhez D. Kapi Béla püspök úr írt előszót, Turóczy Zoltán pedig „Az imádkozás iskolája” címen összegyűjtötte az imádkozásra vonatkozó fontosabb szentírási helyeket. Ezt az imádságos könyvet népünk magáénak ismerte el. Első 2.000 példánya két hét alatt elfogyott, most már a második — Luther-idézetekkel bővített — kiadás jelent meg. Melegen ajánljuk.

Dr. Ecsedy Aladár: Mindennapi kenyér. Elmélkedések az esztendő minden napjára. 424 oldal. Ára 6 P. Kapható a szerzőnél Tahitótfalu, Pest vm.

Aki ezt a könyvet írta, annak számára mindennapi kenyér az Isten igéje. Hő vágya, hogy legyen a biblia mások számára is ugyanazza, amit az ő számára jelent. Az egyes napra írt elmélkedések nem az igéről bölcselkednek, hanem magát az igét szólaltatják meg. Céljuk személyessé tenni az ige üzenetét. A könyv beosztása olyan, hogy bármelyik évben is használható. Használatra s terjesztésre is melegen ajánljuk.

Felhívás!

Férfi intelligenciánk evangélizációja ez évben is a nagyhét három első napján lesz az Országos Luther-Szövetség rendezésében Máriabesnyőn, a „Besnyő” penzióban. Kezdődik március hó 28-án este, végződik 31-én este. Előadók: Túróczy Zoltán püspök, Reök Iván dr. sebészfőorvos, Mády Zoltán dr. egyetemi előadó. Budapestig a tenyészállatvásár 50%-os vasúti kedvezményével lehet utazni. A vasúti költségen kívül az összes költség szobák szerint: 34, 30, 26 pengő. A múlt évi érdeklődésre és a penzió korlátolt befogadóképességére való tekintettel ajánlatos mielőbb jelentkezni. Felvilágosítást, részletes programot küld: az Országos Luther-Szövetség Konferencia Rendező Bizottsága Budapest, VIII., Eszterházy-u. 12. Telefon: 144—262. A lelkészi hivataloknak és felügyelőknek az Országos Luther-Szövetség küld meghívókat. A konferencia bizottsága kéri a lelkészeket és felügyelőket, hogy szíveskedjenek az evangélizációt hirdetni és propagálni. Ahol több meghívó szükséges, oda szívesen küld kérésre a rendező bizottság.

Tudnivalók.

Bőjtben nagycsütörtökig lila a liturgikus szín, a lelki elcsendesedés és magábaszállás színe.

A március 26-án kezdődő nagyhét minden napján istentiszteletet kell tartani. Anyag a Belmissziói Munkaprogramban található „Ének a keresztfá oltáránál” összefoglaló cím alatt.

Evangélikus Szakkönyvtár.

1. **Muzsikus tanító.** Írta Fodor Kálmán Ára 1.— P
2. **Vagy-vagy.** Írta Túróczy Zoltán Elfogyott.
3. **Az első papszentelési beszéd.** Túróczy Zoltán előadásai az 1940. évi lelkészevangélizáción 1.50 P
4. **Az evangélizáció kérdéseiről.** Írta dr. Urbán Ernő —.50 P
5. **Régi magyar imádságok.** Közli dr. Schulek Tibor —.50 P

Megrendelhetők a Lelkipásztor postatakarékpénztári befizetési lapján a cél megjelölésével.